

Revitalizacija i rekonstrukcija Arboretuma Opeka i njezin utjecaj na razvoj Općine Vinica

Švelec, Tea

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:659894>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-06**

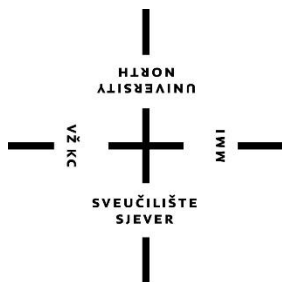

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN

**Sveučilište
Sjever**

DIPLOMSKI RAD br. 489/PE/2024

**REVITALIZACIJA I REKONSTRUKCIJA ARBORETUMA OPEKA I
NJEZIN UTJECAJ NA RAZVOJ OPĆINE VINICA**

Tea Švelec

Varaždin, rujan 2024.

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN

**Sveučilište
Sjever**

DIPLOMSKI RAD br. 489/PE/2024

**REVITALIZACIJA I REKONSTRUKCIJA ARBORETUMA OPEKA I
NJEZIN UTJECAJ NA RAZVOJ OPĆINE VINICA**

Studentica:

Tea Švelec, 0313022534

Mentorica:

doc.dr.sc. Dijana Vuković

Varaždin, rujan 2024.

Prijava diplomskog rada

Definiranje teme diplomskog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za ekonomiju		
STUDIJ	diplomski sveučilišni studij Poslovna ekonomija		
PRISTUPNIK	Tea Švelec	MATIČNI BROJ	0313022534
DATUM	08.09.2024.	VOLEGI	Istraživanje turističkih destinacija
NASLOV RADA	Revitalizacija i rekonstrukcija Arboretuma Opeka i njezin utjecaj na razvoj Općine Vinica		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Revitalization and reconstruction of the Arboretum Opeka and its impact on the development of the Municipality of Vinica		
MENTOR	Dijana Vuković	ZVANJE	doc.dr.sc.
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. prof.dr.sc. Anica Hunjet, predsjed. 2. doc.dr.sc. Damira Keček, članica 3. doc.dr.sc. Dijana Vuković, mentorica 4. doc.dr.sc. Katarina Fotova Čiković, zamj. članica 5.		

Zadatak diplomskog rada

BROJ 489/PE/2024

OPIS

Kroz rad se prikazuje tema kompleksa Arboretuma Opeka od samih početaka pa do danas, odnosno kroz proces revitalizacije i rekonstrukcije. Kao jedan od većih turističkih potencijala varaždinskog kraja cjelokupni kompleks nudi različite turističke mogućnosti koje će se zasigurno povećati revitalizacijom. Također, u radu se istražuje mišljenje ispitanika o većem fokusu revitalizacije na školstvo, umjesto turizam, ali hoće li bez obzira na to proces revitalizacije doprinijeti turističkom razvoju Općine Vinica.

U radu je potrebno:

- utvrditi funkciju i značaj kulturne baštine
- identificirati razloge neiskorištenosti dvoraca i kurija
- prikazati povijest Arboretuma Opeka
- prikazati dijelove Arboretuma Opeka
- objasniti projekt prenamjene dvorca u Regionalni centar kompetentnosti
- istražiti mišljenje ispitanika o utjecaju revitalizacije na turistički razvoj Općine Vinica.

ZADATAK URUČEN

11.09.2024.

[Handwritten signature]

Zahvala

Ja, Tea Švelec, ovim putem se želim zahvaliti:

prvenstveno svojoj mentorici, doc.d.sc. Dijani Vuković na izdvojenom vremenu i trudu s pisanjem ovog diplomskog rada te na prenijetom znanju tokom studiranja;

profesorima i profesoricama Sveučilišta Sjever, sveučilišni centar Varaždin, koji su naravno bili veliki dio mog studiranja na znanju i trudu koje su mi prenijeli na ovom diplomskom studiju;

mojim prijateljima, kolegicama i kolegama koji su prošli sa mnom ovaj studentski dio života te na kraju postali i prijatelji;

gospodinu Ivici Majcenu koji mi je omogućio pristup gradilištu te objasnio daljnji nastavak obnove;

najveća zahvala ide mojoj obitelji i dečku koji su mi bili velika podrška tijekom cijelog ovog perioda.

SAŽETAK

Kroz rad se obrađuje tema Arboretuma Opeka, odnosno revitalizacija i rekonstrukcija cjelokupnog kompleksa te utjecaj istoga na turistički razvoj Općine Vinica. Ovaj povijesni kompleks već je duže vrijeme bio u iščekivanju prijeko potrebne obnove koja se konačno i dočekala. Obnova Arboretuma zasigurno će utjecati na razvoj Općine Vinica, samo se postavlja pitanje u kojem smislu s obzirom na to kako se obnova više usmjerila na obrazovne potrebe, nego turističke. Iz tog razloga, u sklopu rada je i provedeno istraživanje koje u skladu s postavljenim ciljevima i hipotezama. Istraživalo se o tome što ispitanici misle o fokusu revitalizacije i rekonstrukcije Arboretuma, odnosno utjecaju iste na turistički razvoj Općine Vinica.

Ključne riječi: kulturni turizam, rekonstrukcija, revitalizacija, Arboretum Opeka, dvorac Opeka, Općina Vinica

SUMMARY

The paper deals with the topic of the Opek Arboretum, i.e. the revitalization and reconstruction of the entire complex and its impact on the tourism development of the Municipality of Vinica. This historic complex has been waiting for a much-needed renovation for a long time, which has finally arrived. The renovation of the Arboretum will certainly affect the development of the Municipality of Vinica, the only question is in what sense, considering how the renovation was focused more on educational needs than tourism. For this reason, as part of the work, research was carried out in accordance with the set goals and hypotheses. It was investigated what the respondents think about the focus of revitalization and reconstruction of the Arboretum, i.e. its influence on the tourism development of the Municipality of Vinica.

Keywords: *cultural tourism, reconstruction, revitalization, Opeka Arboretum, Opeka Castle, Municipality of Vinica*

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	1
1.1. Problem i predmet istraživanja	2
1.2. Ciljevi i hipoteze istraživanja	3
1.3. Izvori podataka	4
1.4. Struktura rada	4
2. KULTURNA NEMATERIJALNA I MATERIJALNA BAŠTINA U FUNKCIJI RAZVOJA TURIZMA.....	5
2.1. Uloga i značaj kulturne baštine u funkciji održivog turizma.....	6
2.2. Kulturni turist	7
2.3. Stanje zaštite kulturne baštine danas u Sjeverozapadnoj Hrvatskoj.....	8
2.4. Prepoznavanje i percepcija kulturne baštine	8
2.5. Konzervatorski pristup – načela i etika djelovanja.....	9
3. ANALIZA DVORACA I KURIJA VARAŽDINSKE ŽUPANIJE.....	11
3.1. Tipologija i oblikovanje baroknih dvoraca na prostoru Sjeverozapadne Hrvatske	11
3.2. Identificirani razlozi gospodarske neiskorištenosti dvoraca i kurija Varaždinske županije	12
3.2.1. Nedostatak kategorizacije i revitalizacije s ciljem učinkovitije uporabe resursa	12
3.2.2. Konzervatorsko-restauratorske prepreke	12
3.2.3. Financiranje i održavanje.....	12
3.2.4. Imovinsko-pravni odnosi.....	13
3.2.5. Pitanje namjene.....	13
4. ARBORETUM OPEKA	14
4.1. Utjecaj srednjoeuropske barokne arhitekture na hrvatsku rezidencijalnu arhitekturu	14
4.2. Povijesni razvoj dvoraca Sjeverozapadne Hrvatske i utjecaj plemićkih obitelji na razvoj općine Vinice	15
4.2.1. Obitelj Keglević.....	16
4.2.2. Obitelj Drašković.....	16
4.2.3. Obitelj Bombelles	17

4.3. Dvorac Opeka	17
4.3.1. Prostorna organizacija	19
4.3.2. Pročelja	21
4.3.3. Unutrašnjost.....	23
4.3.4. Oprema	24
4.4. Arboretum.....	24
4.4.1. Vrtlareva kuća	25
4.4.2. Ledenica.....	26
4.4.3. Bazen	26
4.4.4. Jezero i most	27
4.4.5. Spomenik konju i psu	28
4.4.6. Preostali perivojni inventar i dendroflora	29
4.5. Konzervatorske smjernice za zahvate na dvorcu i Arboretumu Opeka.....	29
4.6. Projekt prenamjene dvorca u Regionalni centar kompetentnosti	30
4.5. Trenutno stanje obnove.....	31
5. EMPIRIJSKI DIO RADA	35
5.1. Metodologija istraživanja	35
5.2. Problem i predmet istraživanja	35
5.3. Ciljevi i hipoteze istraživanja	35
5.4. Diskusija rezultata istraživanja.....	36
5.5. Zaključak rezultata istraživanja	49
5.6. Ograničenja istraživanja	49
6. ZAKLJUČAK.....	50
LITERATURA.....	51

1. UVOD

Kulturna baština predstavlja neprocjenjivo bogatstvo svake zajednice, obuhvaćajući ne samo materijalne spomenike poput dvoraca i muzeja, već i nematerijalne elemente kao što su jezik, tradicije i običaji. U turizmu, ona ima ključnu ulogu privlačeći posjetitelje svojom autentičnošću i dubokom vezom s lokalnom kulturom. Održivi razvoj kulturnog turizma zahtijeva pažljivo balansiranje između ekonomskih koristi od turizma i zaštite kulturnog identiteta te okoliša. Lokalno stanovništvo igra neizostavnu ulogu u očuvanju i promociji kulturne baštine kroz aktivno sudjelovanje u turističkim inicijativama i događajima. Kulturna baština je ključna za dublje razumijevanje prošlosti, očuvanje identiteta zajednice te promicanje održivog turističkog razvoja.

Varaždinska županija u sjeverozapadnoj Hrvatskoj obiluje kulturnom baštinom dvoraca i kurija raznih stilova, od srednjovjekovnih do baroknih i klasicističkih. Ti povijesni objekti igraju ključnu ulogu u očuvanju kulturnog identiteta regije. Barokni dvorci, poput višekrilnih s izraženim središnjim krilom, predstavljaju arhitektonske i umjetničke vrhunce svojeg vremena. Unatoč bogatstvu kulturne baštine, mnogi dvorci nisu adekvatno iskorišteni zbog problema poput nedostatka revitalizacije, konzervatorsko-restauratorskih izazova, financijskih ograničenja te složenih imovinsko-pravnih odnosa. Ovi faktori otežavaju njihovu integraciju u suvremene gospodarske i turističke aktivnosti.

Dvorac Opeka, smješten u Marčanu kod Vinice, izgrađen je krajem 17. stoljeća kao rezidencija obitelji Keglević. Kroz svoju povijest, dvorac je mijenjao vlasnike te je bio u vlasništvu obitelji Drašković i Bombelles. Prostire se na 64 hektara prekrasnog arboretuma koji broji preko 100.000 različitih biljnih vrsta, što ga čini jednim od najznačajnijih botaničkih vrtova u kontinentalnoj Hrvatskoj.

Dvorac Opeka karakterizira bogata povijest i raznolika arhitektonska obilježja koja odražavaju različite stilove kroz povijest. Unatoč oštećenjima koja su se dogodila tijekom godina, poput urušenog stubišta i oštećenih pročelja, dvorac i dalje zrači svojom povijesnom i kulturnom važnošću.

Konzervacija i revitalizacija dvorca i Arboretuma Opeka zahtijeva sustavan pristup radi očuvanja njihovih povijesnih, kulturnih i prirodnih vrijednosti. Prije bilo kakvih radova, nužno je bilo detaljno analizirati stanje dvorca i arboretuma, uključujući dokumentiranje oštećenja i degradaciju struktura te inventarizaciju biljnih i arhitektonskih elemenata.

Arboretum zahtijeva inventarizaciju biljnih vrsta i planove za održavanje radi revitalizacije biološke raznolikosti. Svi zahvati provode se u skladu s konzervatorskim standardima i uz suradnju s relevantnim institucijama.

Projekt rekonstrukcije dvorca Opeka u Regionalni centar kompetentnosti za poljoprivredu, koji je započeo 2020. godine, zamišljen kao inicijativa koja će osigurati ne samo modernizaciju infrastrukture, već i transformaciju prostornih uvjeta kako bi se pružila vrhunska edukacija u području poljoprivrede. Cilj projekta je stvoriti prostor za praktičnu nastavu i istraživanje, opremljen suvremenim učionicama, laboratorijima za analizu tla i genetske baze sjemena te drugim specijaliziranim prostorima. Time će se učenicima i polaznicima omogućiti stjecanje potrebnih vještina i znanja za uspješno vođenje poljoprivrednih poslova u suvremenom okruženju. Osim što će potaknuti razvoj poljoprivrede u regiji, projekt će doprinijeti povećanju zaposlenosti i samozapošljavanja mladih te privlačenju stručnjaka i investicija u poljoprivredni sektor regije.

Svrha ovog rada je pružiti sveobuhvatan pregled trenutnog stanja dvorca i Arboretuma Opeka, definirati konzervatorske smjernice za njihovu revitalizaciju i očuvanje te evaluirati potencijalne koristi projekta prenamjene dvorca Opeka u Regionalni centar kompetentnosti za poljoprivredu. Ovaj rad ima za cilj istaknuti važnost očuvanja kulturne i prirodne baštine, kao i demonstrirati kako odgovarajuća revitalizacija može doprinijeti održivom razvoju lokalne zajednice i regionalne poljoprivrede.

1.1. Problem i predmet istraživanja

U Republici Hrvatskoj nailazi se na problem neiskorištenosti kulturnih dobra koja posjedujemo, a jedno od njih su zasigurno dvorci koji se u izrazito velikom broju nalaze na području kontinentalne Hrvatske. Ministarstvo kulture izdalo je Strategiju zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011-2015. Strategijom su istaknuti neki od dosadašnjih problema pri održivom korištenju graditeljske baštine (uglavnom na općenitoj razini pri čemu dvorci nisu posebno istaknuti): građevno stanje, neriješeni imovinsko-pravni odnosi, nedostatak stručnog kadra, nedovoljno definirani kriteriji za interveniranje na graditeljskoj baštini, nedovoljna senzibiliziranost za kulturnu baštinu u lokalnim zajednicama i drugi. Nabrojene su i potrebe radi unaprjeđenja korištenja graditeljske baštine u gospodarske svrhe pri čemu je vidljivo da je potrebno krenuti od samog početka, odnosno od izrade strateških smjernica te akcijskih planova, prilagodba pravnih i konzervatorskih okvira, uređenja imovinsko-pravnih statusa i valorizacije sve do poticanja revitalizacije kulturne baštine kroz odgojno obrazovne, ekološke i turističke aktivnosti (Ministarstvo kulture, Strategija zaštite, očuvanja i održivog

gospodarskog korištenja). Prema ovome, problem je kako vladajući prepoznaju neiskorištenost ovakvih građevina, ali komplikacije vezane uz ovu kulturnu baštinu stvaraju veliku prepreku za revitalizacije i rekonstrukcije. Što se tiče Arboretuma Opeka, ovaj kompleks je dugo vremena bio u iščekivanju veoma potrebne obnove. Rekonstrukcija i revitalizacija arboretuma i dvorca prema mišljenjima mnogih mogla bi doprinijeti turističkom razvoju Općine Vinica. Kao bliski primjer istoga spominje se dvorac Trakošćan čije uređenje utječe na turističku ponudu općine Bednja, ali i cjelokupne Varaždinske županije. Postavlja se jedino pitanje hoće li to što se obnova Arboretuma Opeka više fokusira na obrazovnu svrhu utjecati na turistički razvoj.

Predmet istraživanja je otkrivanje kako će revitalizacija i rekonstrukcija Arboretuma Opeka, koji ima izrazito veliki potencijal za poticanje turizma, utjecati na razvoj Općine Vinica.

1.2. Ciljevi i hipoteze istraživanja

Kako je u prethodnom poglavlju izražen problem koji postoji u vezi neiskorištenosti dvoraca, a nadalje se predmet veže na Arboretum Opeka kroz rad su ciljevi istražiti:

- istražiti u koje će se svrhe Arboretum Opeka i njezini kompleksi koristiti nakon revitalizacije i rekonstrukcije
- istražiti postojeću turističku ponudu Općine Vinica
- istražiti hoće li revitalizacija i rekonstrukcija Arboretuma Opeka utjecati na razvoj i turističku ponudu Općine Vinica

HIPOTEZA H1: Rekonstrukcija i revitalizacija Arboretuma Opeka trebala se više fokusirati na turističku svrhu, nego na obrazovnu.

Obrazloženje hipoteze H1: Arboretum Opeka, kao jedan od najznačajnijih parkova i botaničkih vrtova u Hrvatskoj, ima ogroman potencijal privući turiste. Fokus na turistički razvoj mogao bi donijeti ekonomske koristi, povećati prepoznatljivost regije i privući veći broj posjetitelja. Razvoj dodatnih sadržaja poput vođenih tura, suvenirnica, restorana i edukativnih centara mogao bi doprinijeti povećanju prihoda i stvoriti nova radna mjesta.

HIPOTEZA H2: Rekonstrukcija i revitalizacija Arboretuma Opeka utjecat će na turistički razvoj Općine Vinica.

Obrazloženje hipoteze H2: Procesom revitalizacije i rekonstrukcije mogao bi se privući veći broj turista na područje Općine Vinica čime bi se omogućio i turistički razvoj Općine Vinica.

Novoobnovljeni kompleks mogao bi potaknuti ljude na različite aspekte turizma na ovom području i time bi se doprinijelo turističkom razvoju cjelokupne Općine.

HIPOTEZA H3: Rekonstrukcija i revitalizacija Arboretuma Opeka potaknuti će ljude na gradnju kuća za odmor na području Općine Vinica u svrhe iznajmljivanja.

Obrazloženje hipoteze H3: Jedna od mogućnosti turističkog razvoja je gradnja kuća za odmor. Ako ljudi primijete kako se procesom revitalizacije i rekonstrukcije povećava broj turista na području Općine Vinica isto bi ih moglo potaknuti na gradnju kuća za odmor u svrhe iznajmljivanja, odnosno omogućavanja noćenja.

Cilj ovog diplomskog rada je ukazati na značaj revitalizacije kulturne baštine, konkretno Arboretuma Opeka te koji će to (turistički) utjecaj imati na Općinu Vinica.

1.3. Izvori podataka

Za potrebe ovog rada koristili su se primarni i sekundarni podaci. Primarni podaci prikupili su se kroz empirijsko istraživanje (anketom). Sekundarni podaci su prikupljeni kroz teorijski dio rada. Informacije su prikupljene iz strane i domaće literature te prijašnjih istraživanja.

1.4. Struktura rada

Rad je napisan u 6 poglavlja. U prvom dijelu rada nalazi se uvod, problem i predmet rada, navedeni su ciljevi rada i hipoteze, izvori podataka te struktura rada. Drugi dio rada objašnjava svrhu kulturne nematerijalne i materijalne baštine u funkciji razvoja turizma, bavi se pojmom kulturnog turista te proučava stanje kulturne baštine danas u Sjeverozapadnoj Hrvatskoj. Treći dio rada analiza dvorce i kurije Varaždinske županije, odnosno nedostatak kategorizacije i revitalizacije, imovinsko – pravne odnose te pitanje namjene. Četvrti dio rada bavi se Arboretumom Opeka, prati povijesni razvoj istog te obitelji koje su vladale dvorcem te se objašnjava projekt prenamjene u Regionalni centar kompetentnosti. Peti dio rada je empirijski dio gdje je objašnjeno provedeno istraživanje i diskusija rezultata. U zadnjem, šestom dijelu rada dan je zaključak na temu.

2. KULTURNA NEMATERIJALNA I MATERIJALNA BAŠTINA U FUNKCIJI RAZVOJA TURIZMA

Vrijednost turizma dobro je poznata i neosporna činjenica kako za razvijene tako i za nerazvijene ekonomije. Unatoč ekonomskim trendovima i nestabilnosti tržišta, turizam je nastavio rasti i razvijati se, a njegove vrijednosti povezane su ne samo s gospodarskim razvojem, već i s društveno-kulturnim i ekološkim pitanjima (Hooper, 2016:1).

Kulturna baština, bila ona materijalna ili nematerijalna, predstavlja neprocjenjivo bogatstvo svake zajednice. Ona u sebi čuva tragove prošlosti i svjedočanstva o životu, kulturi i običajima prethodnih generacija. U posljednjih četrdeset godina, naslijeđe je postalo ne samo sinonim za spomenike, arheološke artefakte, kulturu, regionalni i nacionalni identitet, već je i njegovo značenje i njegov odnos prema turizmu postao vidljiviji i razvio se. Bliska veza između naslijeđa i turizma poboljšala je, iako ponekad komplicira njezin razvoj (Meha i sur., 2020:227).

Turizam naslijeđa brže raste od bilo kojeg drugog sektora turističke industrije, s velikim brojem ljudi koji posjećuju kulturne i povijesne lokalitete. Smatra se važnim za gospodarski razvoj i smanjenje siromaštva diljem svijeta. Kulturna baština odnosi se na opipljive i neopipljive kulturne, povijesne i prirodne elemente prošlosti i sadašnjosti, te njihovu upotrebu kao turističkih resursa. Uključuje sve opipljive, izgrađene kulturne elemente poput dvoraca, povijesnih zgrada, katedrala, kuća, muzeja i arheoloških ostataka, kao i neopipljive elemente poput jezika, festivala, glazbe, religije, hrane, itd. Danas turistička industrija naslijeđa također prepoznaje krajolike koji prikazuju živote ljudi u njihovim obiteljima, život rudara, ribara, djece, muškaraca i žena (Timothy & Nyaupane, 2009:3).

Naslijeđe je univerzalno i pripada svima. Ima veze s kulturom, poviješću, prirodnim i izgrađenim lokalitetima. Upravljanje naslijeđem često je složeno i problematično za identitet države i lokalnu kulturu. Postoji potreba za upravljanjem i interpretacijom lokacija na način koji adresira odnos između vrijednosti na temelju lokacije i povezanih karakteristika oko njih. Upravljanje temeljeno na vrijednostima smatra se jednim od najvažnijih pristupa u upravljanju naslijeđem, a javni lokaliteti naslijeđa obično su upravljani profesionalnim menadžerima (Howard, 2003:1).

Kroz sve navedeno može se utvrditi kako je kulturna baština neprocjenjiva i ostavlja veliki trag na svakog čovjeka u svakom aspektu života. Ono na što se treba obratiti više pažnje je svakako očuvanje kulturne baštine, bila ona materijalna ili nematerijalna kako bi i buduće generacije mogle primati znanje i kulturu koju to nosi sa sobom.

2.1. Uloga i značaj kulturne baštine u funkciji održivog turizma

Kulturna baština je dragocjen resurs u područjima turizma, obrazovanja, zapošljavanja i održivog razvoja. Održivi kulturni turizam ključan je dio strategija razvoja na regionalnoj i makro-regionalnoj razini. U tom smislu, kultura je istovremeno pokretač i omogućitelj održivog razvoja (<https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/cultural-heritage-in-eu-policies/sustainable-cultural-tourism>: 08.05.2024.).

Predstavljajući bogatstvo i raznolikost povijesti, tradicije i kulture jednog mjesta, uloga kulturne baštine posljednjih desetljeća u turističkom sektoru značajno se proširila. Ova evolucija u percepciji turističke baštine rezultat je dubljeg razumijevanja njezine multidimenzionalne važnosti za održivi razvoj te promjena u turističkim trendovima.

Uloga kulturne baštine u održivom turizmu nije samo privlačenje turista zbog povijesnih spomenika i arhitektonskih djela, ona dublje prodire u lokalne zajednice, podržavajući njezin ekonomski razvoj, očuvanje identiteta te stvaranje autentičnih turističkih uspomena. Važnost kulturne baštine ogleda se u ekonomskom razvoju, očuvanju identiteta i održivom turističkom razvoju.

Kulturna baština danas se smatra važnim pokretačem ekonomskog razvoja. Smatra se instrumentom za zadovoljenje potražnje za slobodnim aktivnostima, prilikom za stvaranje novih radnih mjesta u nekim zapostavljenim područjima, izvorom novih referenci za ekonomske inovacije i načinom pozitivnog jačanja identiteta lokalnih vlasti. Pruža temelje za razvoj turističke infrastrukture što potiče lokalno poduzetništvo, umjetničke obrte i kulturne industrije. Prihodi od turizma reinvestiraju se u lokalnu zajednicu što potiče rast i razvoj (<http://www.planningstudies.org/pdf/Raphael%20Greffe-%20E%20%28formatted%29.pdf>: 07.05.2024.).

Prihvatanje vlastite kulturne baštine potiče dubok osjećaj pripadnosti i identiteta. Ukorjenjuje pojedince u zajedničku povijest, pružajući osjećaj kontinuiteta i povezanosti s njihovim precima. Očuvanje tradicija, običaja i jezika od iznimne je važnosti za očuvanje kulturnog identiteta što čini destinaciju privlačnom ne samo turistima, već i samim stanovnicima (<https://fastercapital.com/topics/the-importance-of-preserving-and-celebrating-your-cultural-heritage.html>: 08.05.2024.).

Iako je turizam izvrstan način za poticanje i pružanje pristupa kulturnoj baštini, on također donosi i određene izazove u vidu prevelikih gužvi, kulturnog prisvajanja i gubitka autentičnosti. Turizam donosi ekonomske beneficije gradovima i regijama, ali može oštetiti svakodnevni život domaćeg stanovništva, kao i kulturu i baštinu područja. S obzirom na moguće negativne učinke prevelikog

turizma i njegov utjecaj na kulturnu baštinu, neke lokalne zajednice i stručnjaci za baštinu ponekad se protive turizmu i njegovom razvoju. Održivi kulturni turizam nudi novu perspektivu, jer stavlja kulturnu baštinu i lokalne zajednice u središte procesa donošenja odluka. Uključivanje lokalnih zajednica i drugih dionika u procese donošenja odluka ključno je za osiguravanje da rezultati koriste i kulturnoj baštini i lokalnom stanovništvu. Cilj održivog kulturnog turizma je osigurati dobre prakse očuvanja zajedno s autentičnom interpretacijom koja podupire lokalnu ekonomiju (<https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/cultural-heritage-in-eu-policies/sustainable-cultural-tourism>: 08.05.2024.).

Ono na što svakako treba obratiti pažnju je usklađivanje održivog turizma i ekonomičnosti s fokusom na očuvanje kulturne baštine. Svaka država naravno ima ekonomske ciljeve koje bi htjela postići od razvoja turizma, ali treba si postaviti pitanje kakav će utjecaj masovni turizam ostaviti na kulturnu baštinu i do kojih granica će se ona moći iskorištavati.

2.2. Kulturni turist

„Kulturni turizam označava kretanje ljudi uzrokovano kulturnim atrakcijama izvan njihova mjesta stanovanja s namjerom prikupljanja novih informacija i iskustava kako bi zadovoljili svoje kulturne potrebe” (Richards 1999:3).

Kulturni turisti su putnici motivirani otkrivanjem povijesnih, umjetničkih, i kulturnih znamenitosti te doživljavanjem autentičnih kulturnih iskustava. Njihov interes za kulturne aspekte destinacija često nadilazi klasične turističke atrakcije, te seže do lokalne kuhinje, tradicija, festivala, i običaja. Ovi putnici često pokazuju duboki interes za lokalnu kulturu, povijest i umjetnost, te su spremni dublje uroniti u lokalno okruženje.

Primarna motivacija za njihovo putovanje u određenu destinaciju je upravo kulturni život. Postoje i turisti kojima je kulturna baština destinacije usputni motiv, kao i oni kojima je ona slučajna motivacija. Usputna motivacija predstavlja turista koji ima neki drugi primarni motiv putovanja u određenu destinaciju, dok mu kulturne atrakcije imaju sekundarno značenje. Primjer slučajne motivacije je turist koji nije imao namjeru upoznavati se s kulturom odredišta, no tijekom svog boravka dolazi u kontakt s lokalnim stanovništvom te možda nesvjesno upoznaje njihov način života i kulturu.

Prema Svjetskoj turističkoj organizaciji Ujedinjenih naroda, kulturni turist je osoba koja se kreće zbog „temeljnih kulturnih motivacija poput studijskih putovanja, izvedbenih umjetnosti i kulturnih tura, putovanja na festivale i druge kulturne događaje, posjete lokalitetima i spomenicima, putovanja radi proučavanja prirode, folklora ili umjetnosti, te hodočašća”

(<https://dos.fl.gov/cultural/info-and-opportunities/resources-by-topic/cultural-tourism-toolkit/what-is-cultural-tourism-basic-information/>: 09.05.2024.).

2.3. Stanje zaštite kulturne baštine danas u Sjeverozapadnoj Hrvatskoj

Sjeverozapadna Hrvatska je oblast bogata kulturnom baštinom koja obuhvaća širok spektar spomenika, lokaliteta i tradicija. Očuvanje i zaštita ove bogate kulturne baštine predstavljaju ključne izazove i prioritetne ciljeve za lokalne zajednice, kulturne institucije i relevantne vlasti.

Trenutačno stanje zaštite kulturne baštine u Sjeverozapadnoj Hrvatskoj može se opisati kao mješavina postignuća i izazova. Dok su mnoge povijesne znamenitosti pod zaštitom kao dio nacionalnog ili lokalnog kulturnog naslijeđa, postoje i područja koja su izložena rizicima degradacije i gubitka.

Jedan od ključnih problema s kojima se susreću stručnjaci za baštinu i lokalne zajednice jest nedostatak adekvatnih financijskih sredstava za održavanje i restauraciju kulturnih objekata. Ograničena sredstva često otežavaju provedbu potrebnih konzervatorskih radova i održavanje objekata u dobrom stanju. Unatoč izazovima, postoje i pozitivni primjeri i inicijative usmjerene na zaštitu kulturne baštine u regiji. Lokalne zajednice, nevladine organizacije i kulturni stručnjaci često surađuju kako bi identificirali prioritete za očuvanje i razvili programe i projekte za restauraciju i promociju kulturnih dobara.

2.4. Prepoznavanje i percepcija kulturne baštine

Prepoznavanje i percepcija kulturne baštine igraju vrlo bitnu ulogu u očuvanju i vrednovanju kulturnih dobara. Način na koji lokalno stanovništvo, turisti i šira javnost percipiraju i vrednuju kulturnu baštinu značajno utječe na napore za njezinu zaštitu i održavanje.

Lokalne zajednice imaju duboko ukorijenjen osjećaj povezanosti s kulturnom baštinom. Ovaj osjećaj povezanosti odnosi se na fizičke objekte te na nematerijalne aspekte kao što su lokalne tradicije i običaji. Lokalni stanovnici najvažniji su dionici u područjima gdje se razvija kulturni turizam stoga je vrlo bitna njihova percepcija kulturnog turizma. Uključivanje lokalnog stanovništva u proces razvoja turizma, primanje njihovih mišljenja i preporuka o ovoj temi, razmjena ideja i provođenje razmjene ideja da bi se potaknuo budući razvoj turizma bitno je kako bi lokalni ljudi mogli utjecati na centre odlučivanja i osjećali se kao dio turizma.

Ako ljudi koji žive u turističkoj zemlji imaju pozitivne stavove o razvoju turizma, jasno je da će se pozitivni razvoj dogoditi posebno u smislu turističkih aktivnosti te zemlje, što će poboljšati kvalitetu života lokalnog stanovništva u pozitivnom smjeru (Yeniasir i Gokbulut, 2018:2).

Percepcija kulturne baštine kod lokalnog stanovništva može varirati ovisno o stupnju svijesti o njezinoj vrijednosti, stoga je bitno da se lokalno stanovništvo uključi u proces očuvanja i njegovanja kako bi imalo osjećaj odgovornosti i ponosa prema vlastitoj kulturnoj baštini.

Turisti često dolaze u kontakt s kulturnom baštinom prilikom posjete spomenicima, muzejima, manifestacijama, festivalima i drugim kulturnim događanjima. Njihova se percepcija kulturne baštine oblikuje promotivnim materijalima, turističkim vodičima i osobnim iskustvima. Pozitivno iskustvo koje turisti dožive prilikom susreta s kulturnim turizmom može povećati turistički interes i potaknuti povratak, dok negativna iskustva mogu imati suprotan učinak.

Na percepciju i prepoznavanje kulturne baštine u današnje vrijeme veliki utjecaj imaju mediji, posebice društvene mreže. Generiranjem i dijeljenjem atraktivnog sadržaja povezanog s kulturnom baštinom, pojedinci i organizacije mogu povećati svijest, promovirati kulturne događaje i inicijative, angažirati mlađu publiku te očuvati povijest i kulturu zajednice (<https://chiotis.eu/promoting-cultural-heritage-with-social-media/>: 10.05.2024.).

2.5. Konzervatorski pristup – načela i etika djelovanja

Kulturna baština predstavlja nezamjenjivu vrijednost koja povezuje ljude s prošlošću, oblikuje sadašnjost i inspirira buduće generacije. Njezino očuvanje i zaštita predstavljaju ključne izazove suvremenog društva, posebno u kontekstu brzih promjena i globalizacije. Upravo u tom kontekstu, konzervatorski pristup postaje sve važniji, budući da osigurava dugoročno očuvanje kulturne baštine za buduće generacije, istovremeno poštujući njezinu autentičnost i integritet.

U Hrvatskoj postoji termin konzervatorsko-restauratorska djelatnost. Ona predstavlja stručno-znanstvenu djelatnost bez upravnih nadležnosti koja neposredno provodi zaštitne radove na kulturnim dobrima s ciljem očuvanja njihovih spomeničkih svojstava. Osnovni cilj konzervatorsko-restauratorske djelatnosti je valorizacija, zaštita i materijalno očuvanje kulturnih dobara Republike Hrvatske kao osnovnog preduvjeta za prenošenje naslijeđenih vrijednosti i njihovo primjereno gospodarsko korištenje.

Konzervatorska djelatnost odnosno zaštita i očuvanje kulturne baštine provodi se kroz Upravu za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture u čijem je sustavu mreža konzervatorskih odjela organizirana prema županijskom ustroju (Ministarstvo kulture RH, Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011. – 2015.:31).

Konzervatorski pristup kulturnoj baštini temelji se na načelima očuvanja, restauracije i zaštite povijesnih i kulturnih dobara. Ova načela osiguravaju da se kulturna baština očuva za buduće

generacije, uz minimalan utjecaj na njezinu autentičnost i integritet. Sukladno konzervatorskom pristupu provode se konzervatorske aktivnosti koje uključuju preventivnu konzervaciju, ispitivanje, dokumentaciju, istraživanje, tretman i edukaciju (<https://www.icom-cc.org/47/about-icom-cc/definition-of-profession/>: 10.05.2024.).

Konzervatorske aktivnosti uključuju niz pristupa usmjerenih na očuvanje kulturne baštine. Preventivna konzervacija obuhvaća skup mjera koje se poduzimaju kako bi se spriječilo propadanje kulturnih dobara. Ispitivanje i dokumentacija igraju ključnu ulogu u razumijevanju stanja i povijesti artefakata ili lokaliteta, pružajući temelje za daljnje istraživanje. Tretman podrazumijeva fizičke intervencije na objektima s ciljem zaustavljanja ili usporavanja njihovog daljnjeg propadanja. Edukacija je također važan aspekt, budući da podizanje svijesti o važnosti očuvanja kulturne baštine potiče aktivno sudjelovanje i podršku zajednice.

3. ANALIZA DVORACA I KURIJA VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

Varaždinska županija, smještena u sjeverozapadnom dijelu Hrvatske, bogata je kulturnom baštinom, osobito dvorcima i kurijama. Ovi povijesni objekti svjedoče o dugoj i bogatoj povijesti regije, te igraju važnu ulogu u očuvanju lokalne kulturne baštine. Dvorci i kurije Varaždinske županije odražavaju raznolike povijesne faze, od srednjovjekovnih utvrda do baroknih i klasicističkih palača, te su neizostavan dio kulturnog identiteta regije. Oni ne samo da predstavljaju umjetničke i građevinske uspjehe prošlih vremena, već i svjedoče o društvenim, političkim i ekonomskim promjenama koje su oblikovale Varaždinsku županiju.

3.1. Tipologija i oblikovanje baroknih dvoraca na prostoru Sjeverozapadne Hrvatske

Barokni dvorci na prostoru sjeverozapadne Hrvatske predstavljaju značajan segment kulturne baštine regije. Njihova tipologija i oblikovanje odražavaju specifičnosti baroknog stila koji je dominirao europskom arhitekturom od kraja 16. do sredine 18. stoljeća.

Barokni dvorci sjeverozapadne Hrvatske tipološki se dijele prema broju krila na jednokriline i višekrilne. Višekrilni dvorci se dijele na dvorce zatvorenog tlocrta s četiri krila, dvorce s otvorenim tlocrtom i tri krila, kao što je dvorac Opeka, ili dva krila te dvorce s kompaktnim tlocrtom. Za razdoblje ranog baroka, odnosno za 16. i 17. stoljeće, karakteristična je četverokrilna koncepcija, koja se osim u dvorcima, nalazi i u gradskim palačama i samostanima (Obad-Šćitaroci, 1989:15).

S vremenom su se u razvoju kasnobarokne profane arhitekture pojavile promjene. Sve su se više počeli graditi objekti s dva ili tri krila, što je omogućilo otvaranje arhitekture perivojima i stvaranje počasnog dvorišta prema uzoru na francuski d'honneur. U trokrilnim konceptima središnje krilo dobiva na važnosti jer su se dvorane s prvog kata premjestile upravo u središte trećeg krila. U baroknom razdoblju unutarnji raspored se odražava u oblikovanju pročelja, često s rizalitom istaknutim središnjim dijelovima naglašenima bogatom arhitektonskom dekoracijom. Unutrašnjost se ističe glavnim stubištem s bogato oblikovanim ogradama i hodnicima koji postaju glavne komunikacijske osi u organizaciji dvoraca. Interijeri dvoraca opremaju se freskama, štukaturama, kalijevim pećima, kaminima i drugim namještajem (Horvat-Levaj, 2015:582).

Važno je napomenuti da su dvorci često imali kapele. One su često bile dvoetažne, s prizemljem koje se koristilo kao ulaz, dok je prvi kat služio kao empora ili pjevalište. U manjim dvorcima nije bilo mjesta za kapele, pa su se u takvim primjerima u zidove ugrađivale niše ili su plemićke obitelji imale kapele u perivojima (Obad-Šćitaroci, 1989:17).

3.2. Identificirani razlozi gospodarske neiskorištenosti dvoraca i kurija Varaždinske županije

Varaždinska županija druga je po broju dvoraca na svojem teritoriju u Republici Hrvatskoj, a najveći dio njih nema namjene ili ona nije u skladu s kulturnim vrednotama koje dvorci nose. Unatoč velikom potencijalu za gospodarski razvoj, mnogi dvorci i kurije Varaždinske županije ostaju neiskorišteni iz nekoliko razloga. Ovi razlozi mogu biti: nedostatak kategorizacije i revitalizacije s ciljem učinkovitije uporabe resursa, konzervatorsko-restauratorske prepreke, financiranje i održavanje, imovinsko-pravni odnosi te pitanja namjene.

3.2.1. Nedostatak kategorizacije i revitalizacije s ciljem učinkovitije uporabe resursa

Nedostatak kategorizacije i revitalizacije povijesnih dvoraca i kurija u Varaždinskoj županiji predstavlja jedan od ključnih problema njihove neiskorištenosti. Ovaj se problem ogleda u nejasnoj identifikaciji i vrednovanju ovih objekata prema njihovoj kulturnoj važnosti. Zbog toga je teško procijeniti njihovu stvarnu vrijednost i potencijal za integraciju u gospodarske i turističke djelatnosti.

Kvalitetna kategorizacija bi omogućila definiranje prioriteta za obnovu onih objekata s najvećim potencijalom za turistički razvoj. Bez nje, revitalizacija se provodi nasumično i bez jasno definirane vizije, zbog čega se ne iskorištavaju resursi i time propušta prilika za turizam. Nedostatak jasnih strategija za revitalizaciju rezultat je i manjka suradnje između lokalnih i državnih vlasti, investitora i zajednice. Bez zajedničkih napora svih uključenih, mnogi dvorci i dalje ostaju zapušteni i propadaju, iako imaju potencijal da postanu značajni resursi za lokalni razvoj i kulturnu promociju.

3.2.2. Konzervatorsko-restauratorske prepreke

Konzervatorsko-restauratorske prepreke značajan su izazov za učinkovitu uporabu i očuvanje dvoraca i kurija u Varaždinskoj županiji. S obzirom na starost dvoraca i kurija, potrebna je pažljiva i stručna obnova kako bi se očuvao njihov kulturološki identitet i povijesni aspekt.

Konzervatorsko -restauratorski radovi često su skupi, dugo traju i vrlo su kompleksni, što predstavlja veliki izazov za vlasnike ovih objekata. Osim toga, značajnu ulogu u otežavanju ovih radova imaju administrativne i pravne prepreke. Sama papirologija je složena i dugotrajna, što često obeshrabruje potencijalne investitore i vlasnike da pokrenu sam proces restauracije.

3.2.3. Financiranje i održavanje

Financijske prepreke glavni su izazov za obnovu i gospodarsku iskoristivost dvoraca i kurija. Kako bi se ovi objekti obnovili potrebna su velika financijska ulaganja. Bez potrebnih financijskih sredstava i subvencija otežava se proces obnove i adaptacije komercijalnim svrhama. Mnogi od

objekata tehnički su u vrlo lošem stanju zbog desetljeća zanemarivanja i nedostatka ikakvog održavanja, što dodatno povećava potrebu za financijskim sredstvima i održavanjem.

3.2.4. Imovinsko-pravni odnosi

Imovinsko-pravni odnosi predstavljaju neočekivano veliki problem u obnovi i učinkovitoj gospodarskoj uporabi dvoraca i kurija u Varaždinskoj županiji. Mnogi dvorci i kurije bile su vlasništvo plemićkih obitelji. Kroz godine ti su se posjedi razdijelili između brojnih generacija potomaka što je rezultiralo podijeljenim vlasništvom. U nekim slučajevima, vlasnički odnosi nisu adekvatno uređeni, što stvara dodatne probleme prilikom pokušaja obnove ili prenamjene objekta.

Državna vlast i institucije također igraju bitnu ulogu u imovinsko-pravnim pitanjima. Proceduralne prepreke i nedostatak koordinacije među različitim državnim tijelima dodatno usporavaju procese obnove i prenamjene, što odbija potencijalne investitore (<https://kaportal.net.hr/aktualno/3696853/istrazujemo-bajkoviti-dvorac-bosiljevo-pred-urusavanjem-proslo-je-5-do-12-nisu-ga-pokorili-ni-turci-ni-tajkuni-vec-spori-birokrati/>: 14.05.2024.).

3.2.5. Pitanje namjene

Pitanje namjene podrazumijeva ravnotežu između očuvanja autentičnosti i prilagodbe suvremenim potrebama. Svaka intervencija u povijesne objekte kao što su dvorci i kurije, mora biti pažljivo isplanirana kako ne bi došlo do narušavanja njihove izvorne arhitekture i povijesne vrijednosti. Različiti interesi među dionicima mogu dovesti do sukoba oko namjene. Dok bi neki preferirali da se dvorci i kurije koriste u turističke svrhe, drugi bi mogli zagovarati njihovu uporabu kao obrazovne ili kulturne institucije. Ovi konflikti mogu odgoditi donošenje odluka i početak potrebnih radova na obnovi i prilagodbi objekata.

Kao primjer turističke namjene dvorca može se izdvojiti dvorac Trakošćan, kao vjerojatno najpoznatiji dvorac na području Varaždinske županije. 1954. godine osniva se muzej sa stalnom postavom koji funkcionira i danas.

S druge strane, može se istaknuti dvorac Klenovnik koji funkcionira kao bolnica i to već stotinjak godina. U dvorcu je smještena bolnica za plućne bolesnike.

Za dvorce i kurije teško je pronaći adekvatnu namjenu s obzirom na troškove financiranja obnove, a zatim i daljnjeg održavanja te iz tog razloga treba dobro sagledati sve mogućnosti koje se nude za prenamjenu i korištenje pa tako donijeti najbolju odluku.

4. ARBORETUM OPEKA

Arboretum Opeka smješten je u perivoju oko istoimenog dvorca u naselju Marčan, u općini Vinica, Varaždinska županija. Nalazi se podno maceljske šume, u sjevernom dijelu Hrvatskog zagorja, i prostire se na oko 64 hektara. Arboretum sadrži više od 100.000 primjeraka drveća, grmova, povijuša i cvijeća. Po raznolikosti i bogatstvu biljaka, ubraja se među svjetski poznate parkove u engleskom stilu. Zajedno s Maksimirom i Križovljan gradom, Opeka je jedan od najvrjednijih parkova kontinentalne Hrvatske.

4.1. Utjecaj srednjoeuropske barokne arhitekture na hrvatsku rezidencijalnu arhitekturu

Barok je bio izrazito prisutan i raznolik stil u prošlosti na području današnje Hrvatske. Ovaj stil ostavio je dubok pečat ne samo na urbanim naseljima, već i na krajoliku. Predstavljao je svojevrsnu obnovu zemlje nakon dugotrajne borbe s osmanskim vojskom. Početkom 17. stoljeća, osmanska prijetnja je zaustavljena, što je označilo početak razdoblja bogate kulturne i umjetničke aktivnosti u Hrvatskoj. „Navedeno stilsko razdoblje je vrlo bogato, odlikuje kićenošću, mnoštvo detalja i zlatnih ornamenata osobito u interijeru arhitekture. Za vrijeme baroknog razdoblja u Hrvatskoj nastaju mnoge sakralne građevine vrijedne divljenja” (<https://arhitekturahratske.wordpress.com/karakteristike-baroka-u-hrvatskoj/>: 16.05.2024.).

Ideja dvorca Versailles, središnjeg simbola apsolutističke moći u Francuskoj, nije bila samo arhitektonski primjer velebne grandioznosti, već je postala inspiracija mnogim vladarima u srednjoj Europi. Njihova težnja bila je prenijeti takvu organizaciju vlasti i arhitektonske principe na svoje države, rezultirajući gradnjom "malih Versaillesa" koji su postali dominantni primjeri arhitekture na tom području. Jedan od najpoznatijih projekata koji su bili inspirirani Versaillesom je dvorac Schönbrunn, koji je naručio car Josip I. već 1693. godine. Projekt je bio djelo arhitekta Fischer von Erlacha, koji je težio nadmašiti Versailles svojom veličinom i impresivnošću. Iako se Schönbrunn na kraju izgradio prema prilagođenom Erlachovom projektu, postao je istaknuto mjesto u bečkoj okolini. U isto vrijeme, arhitekt Lucas von Hildebrandt radio je na projektima dvoraca i vrtova, među kojima se posebno ističe palača Belvedere iz početka 18. stoljeća. Ova vrtna palača, sagrađena na padajućem terenu u predgrađu Beča po narudžbi nadvojvode Eugena Savojskog, sastojala se od dvije zgrade - Gornjeg i Donjeg Belvederea - povezanih geometrijski oblikovanim perivojem (Marković, 1995:12).

Utjecaj srednjoeuropske barokne arhitekture snažno je oblikovao razvoj rezidencijalne arhitekture u kontinentalnom dijelu Hrvatske, posebice u regiji Hrvatskog zagorja. Ova regija je postala poznata po mnogobrojnim dvorcima plemićkih i velikaških obitelji, čiji su arhitektonski stilovi često odražavali utjecaje i principe baroka koje su donijeli srednjoeuropski vladari.

4.2. Povijesni razvoj dvoraca Sjeverozapadne Hrvatske i utjecaj plemićkih obitelji na razvoj općine Vinice

Izgradnja dvoraca u sjeverozapadnom dijelu Hrvatske, a pretežito u Hrvatskom zagorju, započinje u 17. stoljeću nakon pojave povoljnih političkih i društveno-gospodarskih prilika. Kalšan i Đurić (1995:12) navode kako su „dvorci bogatije građevine koje sa svojim vrtovima i perivojima predstavljaju prepoznatljivi dio hrvatske, ali i europske kulture.“ U odnosu na dvorce, kurije predstavljaju arhitektonski skromnije građevine koje su služile kao trajno prebivalište nižeg plemstva, a često su izgrađene kamenom, opekom ili drvom.

Većina tih objekata izgrađena je između 17. i 19. stoljeća, ali su tijekom i nakon Drugog svjetskog rata pretrpjeli značajna oštećenja. To je bilo posljedica različitih društvenih i ekonomskih čimbenika. Mnogi su objekti uništeni ili su ostali bez vlasnika, a često su dobivali neprimjerene namjene koje su ih dodatno mijenjale. „Za sve zahvate na kulturnim dobrima, Ministarstvo kulture i Uprava za zaštitu kulturnih dobara, moraju utvrditi posebne uvjete građenja i izdati prethodna odobrenja za sve radove kojima se žele restaurirati određena kulturna dobra“ (Kalšan i Đurić, 1995:12).

Najveća koncentracija dvoraca nalazi se u području Hrvatskog zagorja, što je rezultat ekonomskih promjena iz 19. stoljeća, obilježenih osiromašenjem feudalaca, parcelacijom imanja i izgradnjom novih objekata. Dvorci Hrvatskog zagorja čine dio europske, posebno srednjoeuropske kulture, služeći kao dokaz kulturnog, graditeljskog i umjetničkog identiteta Hrvatske (Kalšan i Đurić, 1995:39).

Republika Hrvatska je najjužnija zemlja u jugoistočnoj Europi s pojavom dvoraca, pri čemu se najveći broj dvoraca u Sjeverozapadnoj Hrvatskoj nalazi upravo u Hrvatskom zagorju. Povijest Hrvatske od 17. do 20. stoljeća usko je povezana s dvorcima, jer su oni bili središta političkog života. U dvorcima Hrvatskog zagorja živjelo je plemstvo različitih financijskih mogućnosti, ali nikada nisu služili kao carske i kraljevske rezidencije. Većina dvoraca izgrađena je u 17. i 18. stoljeću u baroknom stilu, inspiriranom srednjoeuropskim varijantama versailleskog tipa dvorca (Kalšan i Đurić, 1995:41).

Dvorci izgrađeni ranije, sredinom 18. stoljeća, proširivali su se i dobivali barokne elemente, poput dvoraca u Miljani, Ivancu, Loboru i mnogim drugim mjestima. Na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće, pojavljuje se klasicizam te nastaju dvorci kao što su Januševac, Marija Bistrica, Martijanec i Bežanec. Stariji barokni dvorci često su dobivali klasicističke ukrase ili dogradnje, poput dvorca u Gornjoj Stubici. Od sredine 19. do početka 20. stoljeća, javlja se romantizam i historicizam,

stilovi u kojima se obnavljaju dvorci prema uzoru na one iz Austrije i doline Rajne. Prva obnova dvorca u tom stilu dogodila se 1855. godine, kada je dvorac Trakošćan transformiran iz srednjovjekovnog utvrđenog grada u slikoviti dvorac, kakav je danas.

U viničkom kraju očuvani su brojni dvorci, kurije i srednjovjekovna utvrda. Stari grad Vinica, prvi put spomenut 1353. godine, smješten je na jednom od viničkih brjegovina s pogledom na dravsku nizinu. Utvrda je tijekom godina mijenjala vlasnike, uključujući Hermana II. Celjskog 1397. godine. Viničko vlastelinstvo bilo je u posjedu mnogih uglednih obitelji poput Celjskih, Vitovaca i Keglevića. U 17. stoljeću vlastelinstvo je podijeljeno na više posjeda, a utvrda gubi stratešku važnost i napuštena je, što je dovelo do povećane potrebe za izgradnjom dvorca i kurija. Krajem 17. i početkom 18. stoljeća sagrađene su kurije i dvorci poput kurije Mattachich-Dolansky, kurije Patačić i dvorca Opeka, koji je postao središnja rezidencija obitelji Keglević (Kalšan i Đurić, 1995:51).

4.2.1. Obitelj Keglević

Godine 1567., nakon smrti Ivana mlađeg Gyulaya, viničko se vlastelinstvo podijelilo između njegovih nećaka - Nikole Istvánffyja, Bernarda i Gabrijele Turoczyja. Poslije smrti Nikole Istvánffyja, posjede su naslijedile njegove kćeri: Eva, supruga Ivana Draškovića; Katarina, supruga Jurja Keglevića; i Ursula, supruga Ivana Lipceja. Vlastelinstvo je ženidbenim vezama prešlo u ruke različitih plemićkih obitelji, uključujući Kegleviće, Draškoviće, Erdődyjeve, Malakoczyme i Patačiće. Katarina Keglević postala je vlasnica viničke utvrde, koju je 1622. naslijedio njezin sin Nikola. Kako je potreba za utvrdom kao obrambenim mjestom od Osmanlija postajala sve manja, Stari grad Vinica napušten je i postao ruševan. Keglevići su odlučili središnju rezidenciju premjestiti u Marčan.

Pisac povijesti obitelji Keglević iz druge polovice 18. stoljeća navodi kako je „u maloj varošici pored starog grada Vinice“ Nikola Keglević sa suprugom Evom Czobor sagradio kaštel. Ako se navedeni zapis usporedi s onim na kamenom portalu, vidi se da je riječ o današnjem dvorcu Opeka. Kronogram i latinski natpis nad ulaznim portalom sjevernog krila svjedoče o vlasnicima dvorca Opeka – Nikoli III. Kegleviću i njegovoj supruzi Evi Czobor – i o godini 1674. (Puhmajer, 2012:12).

4.2.2. Obitelj Drašković

Početkom 18. stoljeća, kaštel Opeka kratko je pripadao obitelji Nádasdy. U drugoj polovici 18. stoljeća, ženidbenom vezom Marije Magdalene Nádasdy i Ivana IV. Draškovića, kaštel Opeka postao je vlasništvo plemićke obitelji Drašković. Draškovići su posjedovali najveći dio viničkog vlastelinstva, uključujući dvorac Opeku i imanje Zelendvor, sve do sredine 19. stoljeća. Prije

preseljenja u kaštel Opeku, Draškovići su živjeli u prizemnom dvoru na imanju u Zelendvoru, koje su istovremeno proširivali. Nakon nekog vremena, preselili su se u Opeku zbog većeg i udobnijeg smještaja, dok su Zelendvor prenamijenili u gospodarske svrhe (Puhmajer, 2012:13).

4.2.3. Obitelj Bombelles

Do sredine 19. stoljeća dvorac Opeka bio je u vlasništvu obitelji Drašković. Nakon smrti grofa Franje Draškovića 1857. godine, posljednjeg muškog potomka, njegova kćer Ferdinanda Drašković i njen suprug grof Marko Bombelles stekli su vlasništvo nad dvorcem Opeka. Plemićka obitelj Bombelles izvorno je iz Orléansa u Francuskoj. Marko Bombelles, suprug Ferdinande Drašković, dogradio je i preuređio dvorac Opeku te upravljao posjedima Opeka, Zelendvor i utvrdom Vinica do 1880. godine, kada je stekao grofovsku titulu.

Njegov sin, Marko Bombelles mlađi, bio je poduzetnik i kulturni entuzijast, unaprijedivši viničko vlastelinstvo. Također je radikalno preuređio dvorac Opeku i proširio perivoj, pretvorivši ga u arboretum. Bombellesovi su u perivoju sadili egzotične biljke i drveće iz cijelog svijeta. Grof Marko Bombelles mlađi bio je strastveni lovac i unaprijedio lovačke aktivnosti. U dvorcu su izloženi trofeji divljih životinja, što svjedoči o prestižu obitelji. Knjižnica grofova Bombelles, osnovana 1852. godine, sadrži raznovrsne knjige i časopise, uključujući nasljeđe obitelji Drašković. Danas je knjižni fond pohranjen u Gradskom muzeju Varaždin i uključuje dokumente o obitelji Bombelles te bilješke o biljkama iz perivoja Opeka. Knjižnica odražava glavne interese obitelji, poput biljarstva, lova i streljaštva (Vlahović, 1997:34).

4.3. Dvorac Opeka

Dvorac Opeka smješten je u srcu arboretuma, u naselju Marčan, općina Vinica, Varaždinska županija. Prvi dvorac na tom mjestu sagrađen je krajem 17. stoljeća. Dvorac je s vremenom mijenjao vlasnike i prošao kroz različite faze obnove i prilagodbe, ali je zadržao svoj povijesni značaj i arhitektonsku vrijednost. Na slici 1 prikazan je Dvorac Opeka prije nekoliko stotina godina, a na slici 2 isti taj dvorac 2016. godine.

Slika 1. Dvorac Opeka za vrijeme obitelji Bombelles

(Izvor: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/pogledajte-u-sto-su-pretvorili-jedan-od-najljepsih-dvoraca-u-hrvatskoj-jezero-zapusteno-mostovi-potrmani-prazna-fontana-15423263>)

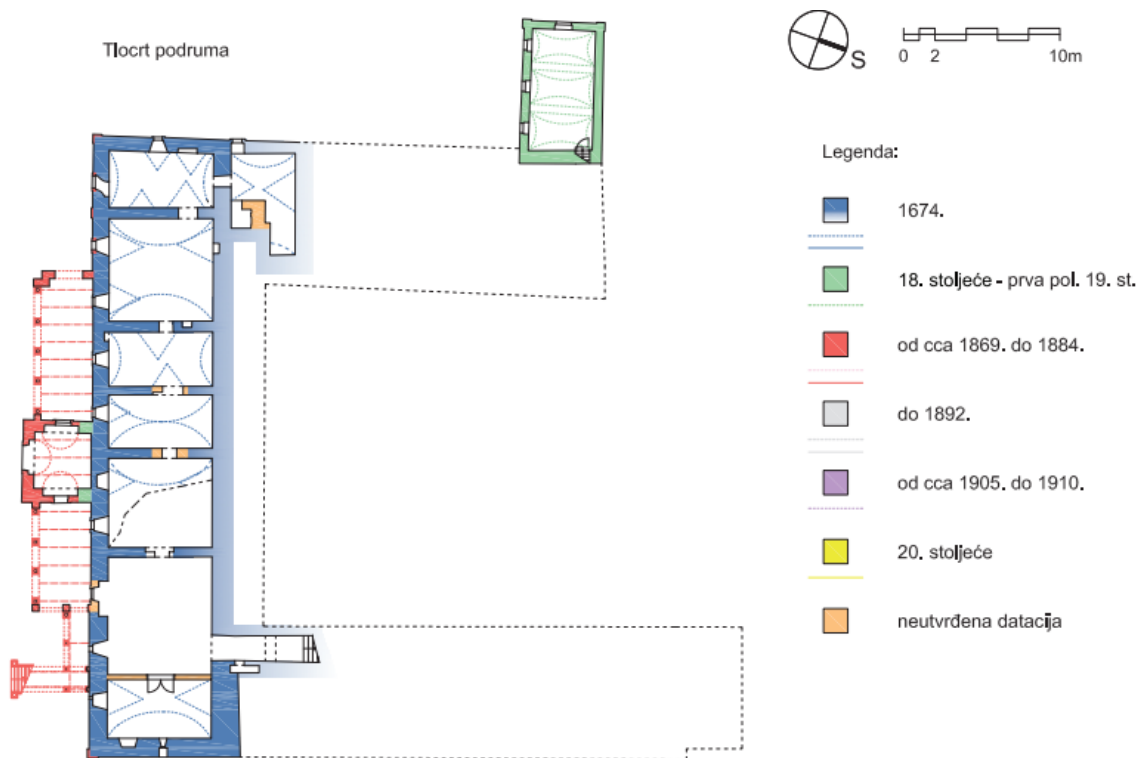
Slika 2. Dvorac Opeka 2016

(Izvor: <https://regionalni.com/do-kraja-2016-gotova-dokumentacija-za-arboretum-opeka-a-nakon-toga-i-u-obnova-dvorca-19695/>)

4.3.1. Prostorna organizacija

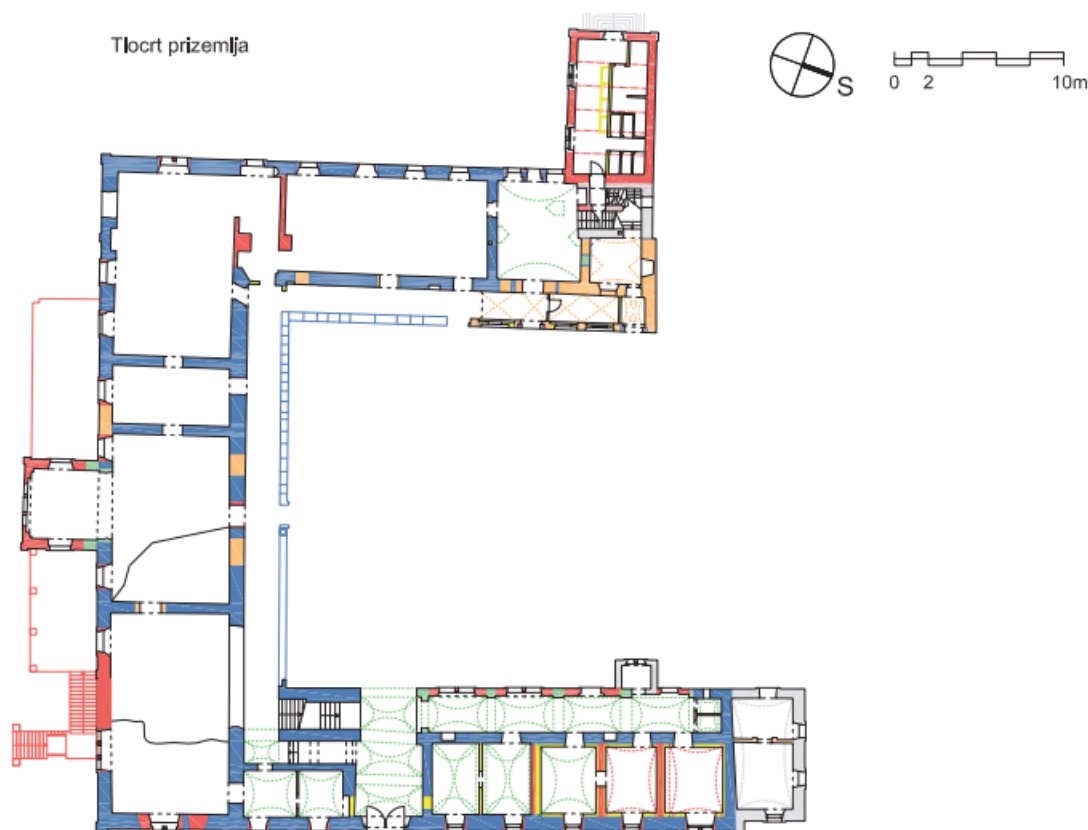
Dvorac Opeka, svojom građevinskom slojevitošću, svjedoči o više od tristo godina plemićke povijesti na tlu kontinentalne Hrvatske. Kroz povijest su na dvorcu ostavile traga tri velike plemićke obitelji: Keglević, Drašković i Bombelles. Dvorac se nalazi na prijelazu između ravnog i brežuljkastog terena u arboretumu.

Zbog nagiba terena, sva tri krila dvorca imaju različite visine. Sjeverno krilo je podignuto na jedan kat, dok se istočno krilo sastoji od podruma i prizemlja, a južno krilo je izgrađeno samo u prizemlju. Južno krilo i pridodani dio uz krajnji zapadni dio krila dosežu visinu drugog kata. Dvorac je izgrađen od kamenog lomljenca karakterističnog za to područje, što je vidljivo kroz oštećenja dvorca, dok su sve izmjene i dodaci na fasadama izvedeni koristeći opeku. Unutrašnjost zidova većinom je izrađena od kamena, dok manji dijelovi koriste opeku. Konstrukcije sačuvanih dijelova krovišta na sjevernom krilu i aneksu su izrađene od drveta i pokrivene crijepom. Međutim, nepovoljne vremenske prilike i nedovoljno održavanje dvorca doveli su do oštećenja krajnjeg istočnog dijela krovišta na sjevernom krilu, zbog čega je na tom dijelu postavljen limeni krov. Cijeli dvorac je prekriven samoniklim biljkama, što rezultira smanjenom vidljivošću nekih arhitektonskih dijelova. Na slici 3 može se vidjeti tlocrt podruma dvorca Opeka kroz različita razdoblja, dok nam slika 4 prikazuje tlocrt prizemlja.

Slika 3. Tlocrt podruma dvorca Opeka

(Izvor: Puhmajer, 2012)

*Slika 4. Tlocrt prizemlja dvorca Opeka
(Izvor: Puhmajer, 2012)*

Sve prostorije u prizemlju bile su nadsvođene češkim kapama, dok su prostorije na katu imale stropove. Glavno stubište u sjevernom krilu smješteno je u istočnom dijelu, a do njega se dolazi kroz kratak hodnik iz veže ili iz hodnika istočnog krila. Stubište je danas većim dijelom urušeno, što otežava pristup prvom katu. Istočno krilo je izgrađeno na padini, zbog čega je podrumna zona u razini prizemlja, a prizemlje u razini kata. S vanjske strane istočnog krila nalaze se središnji toranj i dva trijema. Sjeverni trijem ima vanjsko stubište koje je danas nedostupno. Cijelo krilo je urušeno do razine prizemlja, a sjeverni dio krila sve do podruma. Ipak, može se prepoznati izvorna tlocrtna organizacija karakterizirana nizanjem prostorija uzduž dvorišnog hodnika. Od velike središnje prostorije u prizemlju, koja je nekada služila kao glavni salon, ostali su samo goli zidovi. Južno krilo je danas većinom urušeno, osim zapadnog dijela s aneksom koji je potpuno sačuvan do razine drugog kata. Prostorije prizemlja i podruma bile su nadsvođene, dok su prostorije na katu imale stropove. Zavojito stubište vodi u prostorije aneksa i još dvije prostorije iz kojih se izlazi na betonsku terasu s pogledom na unutarnje dvorište i cijeli perivoj. Prostorije aneksa imaju drvene grede i trstiku na stropovima, koji su propali zbog vremenskih utjecaja (Puhmajer, 2012:63).

4.3.2. Pročelja

Dvorac Opeka danas je gotovo cijeli prekriven penjačicama i grmljem samoniklih biljaka, ali osnovne karakteristike pročelja još uvijek su vidljive. Sva vanjska pročelja su ožbukana grubom zratom žbukom svjetlosmeđe boje. Većina žbuke očuvana je na sjevernom pročelju sjevernog krila i na aneksu, dok je na ostalim pročeljima značajno otpala. Prozori i vrata imaju klesane kamene okvire, a vanjska stolarija je potpuno uništena, vjerojatno ukradena ili uništena. Pročelja dvorca su jednostavno oblikovana, bez pretjeranih ukrasa, osim sjevernog pročelja na kojem su prozorske osi dodatno istaknute rustificiranim lezenama. Uglovi pročelja naglašeni su stiliziranim rustikalnim pločama, dok se ispod krovnog vijenca nižu konzole. Sjeverno pročelje sjevernog krila horizontalno je podijeljeno na dvije zone. Izdužena ploha podijeljena je na devet prozorskih osi s asimetrično postavljenim portalom. Svi prozorski otvori su pravokutni i jednostavno izvedeni u žbuci, dok se na krajnjim širim prozorskim osima nalaze kamene bifore u prizemlju i na katu. Glavni ulazni portal, smješten gotovo u središnjoj prozorskoj osi, ukrašen je rustificiranim kamenim dovratnicima s nadvratnikom u kojem je uklesan latinski natpis i kronogram iz 1674. godine. Nad nadvratnikom se nalazi terakotni grb obitelji Drašković s grifonima koji pridržavaju štit ukrašen krunom, vidljiv na slici 5 (Puhmajer, 2012:12).

Slika 5. Grb obitelji Drašković na dvorcu Opeka

(Izvor: Abandoned Croatia)

Gornja zona završava kamenim vijencem s malim konzolama. Južno pročelje sjevernog krila također je dvoetažno i podijeljeno pravokutnim kamenim biforama, koje su naknadno izvedene u zazidanim arkadama. Prozorske osi prekinute su lučnim otvorom veže u prizemlju i kružnim prozorom na stubištu. Pored južnog pročelja nalazi se dvoetažni zahodski blok s trokutastim zabatom dekoriranim kamenom rustikom.

U središtu vanjskog pročelja istočnog krila smješten je toranj s jednostavnom pravokutnom triforom na katu. Toranj je jednostavnog dizajna, bez pretjeranih dekorativnih elemenata, osim rustikalnih uglova i konzola koje podržavaju vijenac nad kojim se uzdiže krovni dio tornja. S obje strane tornja nalaze se arkadno raščlanjeni trijemovi, nadsvođeni pruskim svodom, koji su nekada služili kao terase. Stupovi arkada imaju neoromaničke stilizirane košaraste kapitule, dok lukovi sadrže ukrasne ambleme.

Na donjoj zoni tornja su ulazna vrata s grbom obitelji Bombelles i natpisom s godinom 1910., koji je danas nedostupan zbog zaštitne ograde i biljaka koje su prekrile pročelje. Gornja zona tornja ima pravokutnu prozorsku triforu s bočnim izlazima na terase trijemova, a završava kamenim profiliranim vijencem s manjim konzolama. Na krovu su sačuvana dva željezna vjetrokaza s godinom 1884. Specifičnost istočnog pročelja je troetažni raspored kao rezultat spajanja sa sjevernim krilom, koji je na povišenijem terenu.

Prizemlje je otvoreno lučno zaključenom triforom, a prvi kat kvadriforom. Spoj sjevernog i istočnog krila podupire se gredama radi sprečavanja urušavanja. Južno pročelje južnog krila većim je dijelom jednoetažno, s očuvanim prizemljem i podrumom u krajnje istočnom dijelu. Krovnište je urušeno, osim zapadnog dijela južnog krila s aneksom koji je još uvijek pod cijelim krovom. Žbuka s pročelja je većim dijelom otpala, otkrivajući zidnu strukturu od kamena lomljenca i opeke. Pročelje je nekoć bilo podijeljeno na šest prozorskih osi, a jedna kamena bifora je sačuvana na krajnjem dijelu pročelja.

Na nekim dijelovima očuvane su kamene profilacije vijenca i konzole. Aneks čini dvokatni kubični blok prislonjen uz dvokatno južno krilo. Sačuvani su istočni i zapadni dio pročelja te usko jednoosno južno pročelje. Vratima u prizemlju južnog dijela aneksa pristupa se kamenim stubama, dok su na prvom katu vidljive kamene konzole i vrata balkona. Istočni dio je raščlanjen biforama pravokutnih otvora u prizemlju i na drugom katu, te polukružno zaključenim biforama na prvom katu. Zapadni dio ima bifore na svakoj etaži, dok prizemlje nedostaje. Sve površine aneksa završene su istaknutim vijencem s konzolama, a na krovu su sačuvane četiri krovne kućice s prozorima i nekoliko dimnjaka, od kojih jedan nosi godinu 1892. Gruba zrnata žbuka svjetlosmeđe boje karakteristična je za sva pročelja dvorca.

Zapadno pročelje južnog krila razlikuje se po dvokatnoj nadogradnji i aneksu. Zbog padajućeg terena vidljivi su samo prvi i drugi kat krila. Aneks se razlikuje po visini krova i prozorskim otvorima. Obje zone aneksa imaju kamene bifore, dok stubište ima polukružno zaključen prozor na prvom katu. Zapadno pročelje ima pravokutne prozore s okvirima u žbuci (Puhmajer, 2012:66).

4.3.3. Unutrašnjost

Unutrašnjost dvorca Opeka je oblikovana kao niz prostorija, s posebnim naglaskom na salonima u istočnom krilu. Ti saloni su posebno istaknuti zbog bogatih dekoracija na zidovima, tapetama i ukrasnim tablama. Neki od tih ukrasnih tabli premješteni su u Hrvatski restauratorski zavod u Ludbregu radi očuvanja od daljnjeg propadanja. Važne prostorije su jasno vidljive i na samom pročelju dvorca, poput glavnog salona istočnog krila koji je istaknut rizaritno. Dvorac je bio napušten dugi niz godina te je bio izložen raznim oblicima devastacije, što je rezultiralo potpunim uništenjem interijera. Loše stanje dodatno pogoršavaju uništeni krov i stropne konstrukcije, što prostorije čini još osjetljivijima na utjecaj vremenskih prilika (Puhmajer, 2012:66). Slika 6 prikazuje uništenu unutrašnjost dvorca Opeka koja je još dodatno narušena grafitima.

Slika 6. Unutrašnjost dvorca Opeka

(Izvor: Abandoned Croatia)

4.3.4. Oprema

Rijetki su preostali korisni predmeti i dekorativni elementi (poput drvene lamperije, stolarije na prozorima i vratima, dijelova kamina, parketa, štukature i porculanskih kada) koji su nekada bili dio interijera dvorca. Tijekom istraživanja Hrvatskog restauratorskog zavoda 2011. godine, svi pronađeni predmeti i arhitektonski elementi bili su pohranjeni u prostorijama sjevernog krila pod ključem. Na prizemlju istočnog dijela sjevernog krila, pronađen je grb obitelji Bombelles koji je bio uklonjen s kamina, ali je s vremenom bio uništen te danas postoji samo u razbijenom stanju. Slika 7 prikazuje današnje stanje grba.

*Slika 7. Uništen grb obitelji Bombelles
(Izvor: Abandoned Croatia)*

4.4. Arboretum

„Arboretum Opeka, zaštićena prirodna rijetkost, hortikulturni spomenik, jedan je od najznačajnijih spomenika prirode na području Varaždinske županije i jedan od najvrjednijih hortikulturnih objekata u Srednjoj Europi” (<https://www.varazdinska-zupanija.hr/ona/znamenitosti/arboretum-opeka.html>: 14.05.2024.).

Smješten u općini Vinica, Arboretum očarava svojom ljepotom i bogatstvom vegetacije te nosi duboku povijesnu i kulturnu vrijednost koja seže u srednjovjekovne i barokne periode. Područje Arboretuma obuhvaća ne samo spektakularne vrtove i zelenilo, već i niz arhitektonskih elemenata

koji doprinose njegovoj jedinstvenosti i raznolikosti. Osim prirodnih ljepota, posjetitelji mogu istražiti i arhitektonske strukture koje su integrirane u ovaj kompleks.

Površina arboretuma iznosi 64 hektara i smješten je na brdima Haloza koji se postupno pretvaraju u ravnicu (Šćitaroci, 2005). Arboretum se može podijeliti na dva dijela: donji dio, ravna zemlja, je kultivirani vrt u neformalnom ili engleskom stilu, dok gornji dio predstavlja prirodnu šumu hrasta kitnjaka i kestena uređenu kao park-šumu (Posavec i sur., 2012:98).

Dvorac Opeka smješten je između prirodne šume i kultiviranog vrta. Prvi dvorac izgrađen je tamo krajem 17. stoljeća. U prošlosti je ovaj kraj bio poznat i po ciglanama (opeka = cigla). Glina izvađena iz rudnika pretvorena je u jezero, koje je nedavno također postalo dio kompleksa arboretuma (Šćitaroci, 2005:264).

Ljepota i važnost arboretuma Opeka prepoznati su 1947. godine kada su dvorac i njegova okolica proglašena zaštićenom prirodnom rijetkošću. Godine 1961. arboretum Opeka zaštićen je zakonom kao parkovni arhitektonski spomenik (Benko i sur., 2006:256).

Prethodna botanička istraživanja u arboretumu Opeka većinom su se bavila dendroflorom (Šiler, 1987; Benko et al., 2006:256). Prvo istraživanje provedeno je 1947. godine kada je arboretum također proglašen zaštićenom prirodnom rijetkošću. Registrirano je 250 različitih taksona drveća i grmlja (ukupno 10.158 biljnih jedinki: 2.621 listopadnog i 7.180 četinarskog drveća i grmlja). Godine 1963. pronađeno je 182 taksona dendroflore (ukupno 14.016 biljnih jedinki: 4.927 listopadnog i 8.651 četinarskog drveća i grmlja) u arboretumu. Posljednji popis dendroflore napravljen je 2006. godine i pronađeno je 2.861 biljnih jedinki listopadnog drveća i grmlja (Borak-Martani i Šoštarić, 2014:256).

4.4.1. Vrtlareva kuća

Vrtlareva kuća, locirana na sjevernom dijelu perivoja, uz puteljak koji prolazi kroz Arboretum prema dvorcu Opeka, trenutno je napuštena i zanemarena, iako je u prošlosti služila kao smještaj za vrtlare i sluge plemićkih obitelji. Njezina prisutnost zabilježena je na katastarskoj karti sredinom 19. stoljeća, iako precizna godina izgradnje nije jasno utvrđena. Građena od opeke i kamena lomljenca kao jednokatnica, njezina pročelja su bila ukrašena konzolama i rubnim lezenama.

Od 2003. godine, zbog zanemarivanja, kuća je u lošem stanju, što se može vidjeti na slici 8. Godine 2013., Hrvatski restauratorski zavod proveo je preventivne radove zaštite i istraživanja konzervacije i restauracije, nakon čega je izrađen plan obnove. Statičkom sanacijom zgrade obuhvaćeno je izvođenje novog drvenog stropa kata, sanacija zidova, podova na razini tla te drvene

konstrukcije ulaznog trijema u vilu (Ratančić i Puhmajer, 2015:40). Na slici 8 nalazi se Vrtlareva kuća prije početka renovacije obrasla korovom i u ruševnom stanju.

*Slika 8. Vrtlareva kuća
(Izvor: Abandoned Croatia)*

4.4.2. Ledenica

Ledenica se nalazi na sjeverozapadnom dijelu perivoja, te se koristila za čuvanje leda i kvarljivih namirnica. Kružne je građe i ukopana je u tlo, a pretpostavlja se da je građena za vrijeme obitelji Bombelles u 2. polovici 19. stoljeća. (Ratančić i Puhmajer, 2015:43). U današnje vrijeme mnogo ljudi niti ne zna za ovaj dio kompleksa iz razloga što nije vidljiv od korova od kojeg su se dogodile i pukotine.

4.4.3. Bazen

U središnjem livadnom dijelu perivoja, između dvorca i jezera, izgrađen je bazen od betona s kamenim pristupnim stubama. Datira ga se u prvu polovicu 19. stoljeća te je služio članovima grofovske obitelji za zabavu i kupanje. Dno bazena kružnog je oblika i promjera 28 metara, a dubina bazena iznosi 2.9 metara. Bazen nije obnavljan te je u lošem i neiskoristivom stanju, kao što je vidljivo na slici 9 (Ratančić i Puhmajer, 2015:46).

*Slika 9. Bazen u Arboretumu Opeka
(Izvor: Abandoned Croatia)*

4.4.4. Jezero i most

U donjem dijelu arboretuma postoji malo jezero nastalo vađenjem zemlje za proizvodnju opeke u nekadašnjoj ciglani. U sredini toga jezera nalazi se mali otočić. Most je činilo šest pilona kvadratnog presjeka na koje su bile položene drvene letve i ograda, a sve je bilo obojeno crvenom bojom.

Jezero i otok, prikazani na slici 10, danas su zapušteni te obrasli močvarnim biljkama. Most se sastojao od šest pilona kvadratnog oblika, na kojima su postavljene drvene letve i ograda, sve obojeno crvenom bojom. Jezero i otok sada su zapušteni i prekriveni močvarnim biljkama. Most je uništen (Đurić i Feletar, 1992:42).

Slika 10. Jezero i most
(Izvor: *Abandoned Croatia*)

4.4.5. Spomenik konju i psu

U Arboretumu se nalazi spomenik konju i psu, postavljeni jedan pored drugog. Na spomeniku psu nalazi se natpis: "Spitz (1867. - 1879.), 'Sie war glücklich'", što sugerira da je pas živio dugo i imao sretan život. Pretpostavlja se da ih je grof Bombelles podigao u čast svojim voljenim ljubimcima. Na slici 11 može se vidjeti spomenik prije nego je porušen veći stup.

Slika 11. Spomenik konju i psu
(Izvor: *Abandoned Croatia*)

4.4.6. Preostali perivojni inventar i dendroflora

U Državnom arhivu u Varaždinu čuvaju se povijesne fotografije koje prikazuju završetak pruge u perivoju kraj dvorca. Pruga, nazvana "Bombellesova pruga" prema uglednoj plemićkoj obitelji Bombelles, povezivala je imanje Opeka sa Zelendvorom, gdje je grof Marko Bombelles unapređivao gospodarstvo svog imanja. Na imanju u Zelendvoru izgrađeni su prvi tvornički kapaciteti za proizvodnju i rafinaciju žeste. Imanje u Zelendvoru bilo je povezano željezničkom prugom koja je vodila do imanja u Komaru i dalje do Varaždina, čime je omogućena lakša razmjena gotovih proizvoda. Bombellesova pruga koristila se isključivo u privatne svrhe. Ostaci pruge u perivoju nisu pronađeni. U preostalom perivojnom inventaru zabilježeni su bunari, temelji trafostanice te kameni ulomci s pročelja dvorca Opeka (Đurić i Feletar, 1992:52).

Osim perivojnog inventara, ljepoti arboretuma Opeka doprinosi bogata dendroflora. Prilikom obilaska arboretuma jasno je vidljiva zapuštenost i dugogodišnje neadekvatno održavanje biljaka. Sve veći problem stvara starost dendroflora. Zbog neredovitog održavanja, stabla fiziološki slabe i brže propadaju. Propadanju pridonose razni štetnici i bolesti, zbog čega stabla postaju neotporna na vremenske uvjete poput jakog vjetrova ili snijega. Osim toga, izvorna kompozicija perivoja narušena je neplanskom sadnjom i vandalizmom (Bojić i Kopjar, 2006:275).

Inventar biljaka ravničarskog dijela arboretuma posljednji je put ažuriran 2006. godine, kada je zabilježeno ukupno 2816 biljnih jedinki, od kojih su neke do danas sigurno uništene ili osušene. Zbog neadekvatnog održavanja arboretuma, inventarizacija biljnog materijala nužan je korak prije bilo kakvih zahvata u perivoju.

4.5. Konzervatorske smjernice za zahvate na dvorcu i Arboretumu Opeka

Konzervacija i revitalizacija dvorca i Arboretuma Opeka zahtijevaju pažljiv i sustavan pristup kako bi se očuvale njihove povijesne, kulturne i prirodne vrijednosti. Prije bilo kakvih zahvata potrebno je bilo provesti detaljnu analizu postojećeg stanja dvorca i arboretuma. To uključuje dokumentiranje svih oštećenja i degradacija struktura i biljnih vrsta, izradu inventara postojećih biljnih i arhitektonskih elemenata te geodetska snimanja i arhitektonske analize dvorca i njegovih prostorija.

Na temelju analize stanja potrebno je bilo definirati prioritete za intervencije. Hitni radovi trebaju obuhvatiti sanaciju krova, stabilizaciju zidova i zaštitu unutrašnjosti dvorca od daljnjih oštećenja. Konzervatorsko-restauratorski radovi uključuju obnovu dekorativnih elemenata poput zidnih oplata, tapeta i štukatura, kao i vraćanje izvornog izgleda interijera što je više moguće.

Kod arboretuma je važno provesti inventarizaciju biljnog materijala te definirati planove za redovito održavanje i revitalizaciju biljnih vrsta. Uklanjanje oštećenih i zaraženih stabala te zamjena istih novim sadnicama ključni su koraci u očuvanju biološke raznolikosti. „Projekt obnove „Arboretuma Opeka“ obuhvaća krajobrazno uređenje parka te zamjenu postojeće dotrajale ograde” (Vlada RH, Ministarstvo kulture i medija, 2012).

Sve radove treba provoditi u skladu s važećim konzervatorskim standardima i smjernicama, uz suradnju s nadležnim institucijama i stručnjacima. Edukacija javnosti o važnosti dvorca i arboretuma, kao i uključivanje lokalne zajednice u proces revitalizacije, dodatno će doprinijeti očuvanju ovog kulturnog dobra za buduće generacije.

„Obnova dvorca Opeka nužno se mora sagledati kao dugotrajan proces, tijekom kojega se dobiveni podaci analiziraju i interpretiraju te uvijek iznova preispituju u skladu s novim saznanjima, da bi se naposljetku došlo do optimalnog rješenja za svaki aspekt obnove” (Puhmajer, 2012:17).

4.6. Projekt prenamjene dvorca u Regionalni centar kompetentnosti

Projekt pod nazivom "Rekonstrukcija dvorca Opeka za potrebe Regionalnog centra kompetentnosti u poljoprivredi" započeo je 13. veljače 2020. godine, s ukupnom vrijednošću od 43.075.612,50 HRK, od čega Europski fond za regionalni razvoj sufinancira sa 29.999.999,98 HRK.

Korisnik projekta je Srednja škola "Arboretum Opeka", a partner je Varaždinska županija. Suradnici na projektu uključuju Hrvatski zavod za zapošljavanje (Regionalni ured Varaždin), Javnu ustanovu za regionalni razvoj Varaždinske županije, Srednju školu Bedekovčina i Parkove d.d. Cilj projekta je unaprijediti infrastrukturu Regionalnog centra kompetentnosti u poljoprivredi kako bi se uskladili stručni programi s potrebama tržišta rada i pojačala suradnja sa sličnim centrima u Hrvatskoj i EU (http://ss-arboretumopeka-marcan.skole.hr/eu_projekti/rck_infra?news_id=693: 07.06.2024.).

Projektom će se rekonstruirati dvorac Opeka, stvarajući prostorne uvjete za intenziviranje rada Centra i suradnje s drugim centrima. Ovim zahvatom omogućit će se teorijska i praktična nastava, vježbe za učenike i nastavnike, te suradnja i razmjena sličnih centara u EU. Rekonstrukcijom će se osigurati prostorno-tehnički uvjeti za razne funkcije, uključujući genetsku bazu sjemena, laboratorij za analizu tla, vina, octa, meda i biljnih ulja, centar za floristiku, učionicu i praktikum za dendrologiju, vinski praktikum, vinski podrum, kušaonicu vina, te prostore za novi predmet projektiranja i dizajniranja okućnica, vrtova i parkova. Projekt uključuje i uređenje smještajnih kapaciteta za učenike iz drugih dijelova Hrvatske, predavače i pedagoško osoblje, s ukupno 50

krevena u dvokrevetnim i trokrevetnim sobama (<https://ao-rck.hr/2020/01/21/predstavljen-projekt-rekonstrukcije-dvorca-opeka-odrzana-uvodna-konferencija/>: 07.06.2024.).

Projekt će stvoriti temelje za razvoj inovativnog, fleksibilnog, na karijeru usmjerenog strukovnog obrazovanja, usklađenog s tržištem rada. Također, omogućit će se učenicima i odraslim polaznicima stjecanje potrebnih kompetencija za održivu poljoprivrednu djelatnost, čime će Regionalni centar kompetentnosti pridonijeti regionalnom razvoju kroz rast zapošljavanja i samozapošljavanja te zadržavanje mladih u regiji. Projekt prenamjene dvorca Opeka u Regionalni centar kompetentnosti obuhvaća oba aspekta: školstvo i poljoprivredu. Cilj projekta je unaprijediti infrastrukturu za strukovno obrazovanje u poljoprivredi, uključujući moderne učionice, laboratorije i smještajne kapacitete za učenike i predavače. Istovremeno, projekt se fokusira na praktičnu edukaciju u poljoprivredi, kao što su analize tla, vinogradarstvo i hortikultura, čime se povezuju obrazovanje i poljoprivredna praksa.

Provedbom projekta poboljšat će se uvjeti za učenje temeljeno na radu te prilagodba i promjena programa uz podršku partnerskih ustanova. Nabavkom specijalizirane opreme i nastavnih sredstava unaprijedit će se uvjeti za provedbu programa, što će omogućiti Regionalnom centru kompetentnosti da postane prepoznatljivo mjesto izvrsnosti u poljoprivrednom obrazovanju i osposobljavanju. Osim smještajnih kapaciteta, projekt uključuje uređenje brojnih poligona i laboratorija s vrhunskom tehnologijom, što će omogućiti prijenos znanja i doprinijeti samoodrživosti. Centar kompetentnosti je ključan za vraćanje interesa učenika za poljoprivredna zanimanja, ne samo iz Varaždinske županije, nego iz cijele regije i susjednih država (<https://ao-rck.hr/2020/01/21/predstavljen-projekt-rekonstrukcije-dvorca-opeka-odrzana-uvodna-konferencija/>: 07.06.2024.).

4.5. Trenutno stanje obnove

Prilikom posjeta gradilištu 04.09.2024. u razgovoru s nadzorom obnove Ivicom Majcenom dolazi se kako radovi dobro napreduju te je sve osigurano što se tiče financijske strane projekta. Na objektu se trenutno provodi i građevinski i restauratorski radovi.

Slika 12 prikazuje pročelje i glavni ulaz dvorca Opeka u obnovljenom stanju.

Slika 12. Obnovljeni glavni ulaz dvorca Opeka

Izvor: slika autora

Unutrašnje dvorište dvorca također je još u radovima, ali se itekako vidi veliki napredak i poboljšanje u pogledu na prijašnje stanje što možemo vidjeti na slikama 13 i 14.

Slika 13. Unutrašnje dvorište dvorca Opeka

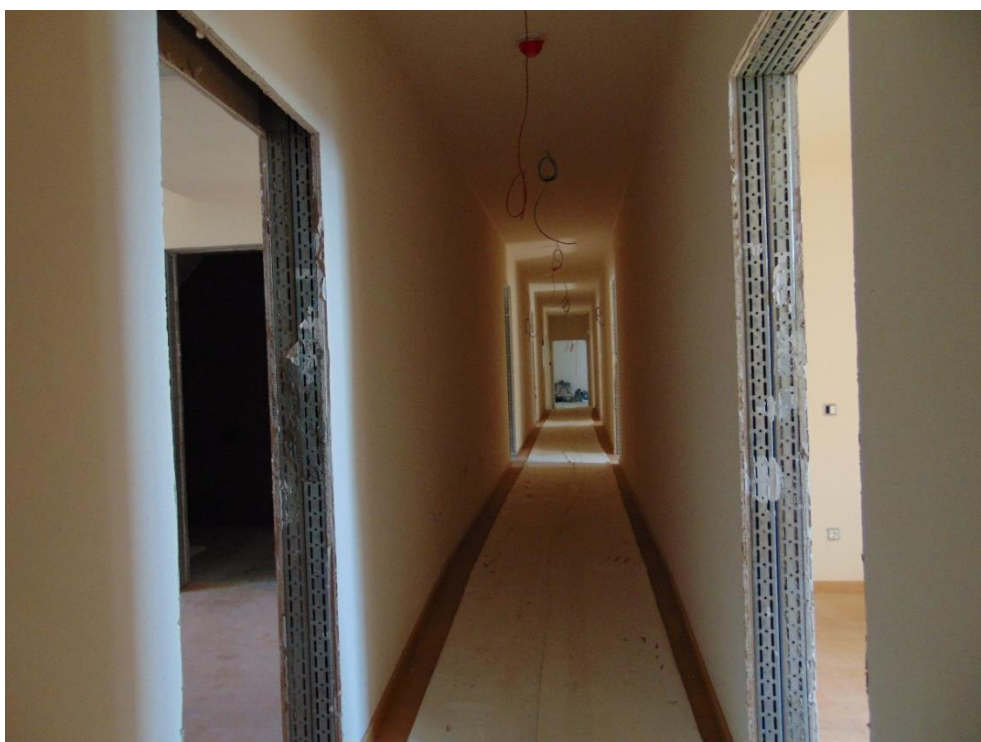
Izvor: slika autora

Slika 14. Pogled na unutrašnje dvorište dvorca Opeka iz područja spavaonica

Izvor: slika autora

S obzirom na fokus obnove na većinski obrazovnu svrhu u dvorcu su napravljene i spavaonice za učenike koje se mogu vidjeti na slici 15.

Slika 15. Hodnik sa spavaonicama za učenike

Izvor: slika autora

Ono što posebno vrijedi istaknuti je unutaranje uređenje dvorca koje je izvanredno te će biti nakon obnove dostupno i za javnost, odnosno u turističke svrhe. Nekoliko prikaza unutaršnjeg uređenja može se vidjeti na sljedećim fotografijama.

Slika 16. Strop u jednoj od prostorija dvorca Opeka

Izvor: slika autora

Slika 17. Titova soba u dvorcu Opeka

Izvor: slika autora

5. EMPIRIJSKI DIO RADA

Nakon provedenog sekundarnog istraživanja, slijedi primarno istraživanje ovog rada. Kroz istraživanje se željelo saznati kakvo mišljenje ispitanici imaju o fokusu revitalizacije i rekonstrukcije Arboretuma Opeka i hoće li isto imati utjecaj na turistički razvoj Općine Vinica.

5.1. Metodologija istraživanja

Metode koje su korištene kroz rad su induktivna metoda, deduktivna metoda, metoda analize i sinteze, metoda deskripcije, metoda komparacije, statistička metoda i metoda istraživanja za stolom. Empirijski dio rada temelji se na prikupljanju podataka pomoću ankete. Anketni upitnik je sastavljen prema ciljevima i hipotezama rada. Upitnik se sastojao od 15 pitanja zatvorenog tipa i izrađen je pomoću Google obrasca. Istraživanje je bilo dostupno ispitanicima putem društvenih mreža (Facebook i Instagram) u periodu od 26.08.2024. do 05.09.2024. U istraživanju je sudjelovalo 203 ispitanika i pritom populacija starija od 18 godina što nas navodi na namjerni prigodni uzorak.

.

5.2. Problem i predmet istraživanja

Kao što je rečeno na početku rada, problem kojim se vodi istraživanje je nedovoljna iskorištenost kulturnih dobara koja se nude na području Republike Hrvatske, s fokusom na Arboretum Opeka i trenutnu revitalizaciju i rekonstrukciju koja se provodi na spomenutom kompleksu. Predmet istraživanja je saznati kako će revitalizacija i rekonstrukcija Arboretuma Opeka utjecati na razvoj Općine Vinica, osobito na poticanje turizma na tom području.

5.3. Ciljevi i hipoteze istraživanja

Cilj 1: istražiti u koje će se svrhe Arboretum Opeka i njezini kompleksi koristiti nakon revitalizacije i rekonstrukcije

Cilj 2: istražiti postojeću turističku ponudu Općine Vinica

Cilj 3: istražiti hoće li revitalizacija i rekonstrukcija Arboretuma Opeka utjecati na razvoj i turističku ponudu Općine Vinica

H1: Rekonstrukcija i revitalizacija Arboretuma Opeka trebala se više fokusirati na turističku svrhu, nego na obrazovnu.

H2: Rekonstrukcija i revitalizacija Arboretuma Opeka utjecat će na turistički razvoj Općine Vinica.

H3: Rekonstrukcija i revitalizacija Arboretuma Opeka potaknuti će ljude na gradnju kuća za odmor na području Općine Vinica u svrhe iznajmljivanja.

5.4. Diskusija rezultata istraživanja

Rezultati koji su prikupljeni istraživanjem obrađeni su opisno, grafički i tabelarno u programu Microsoft Excel i SPSS 26.

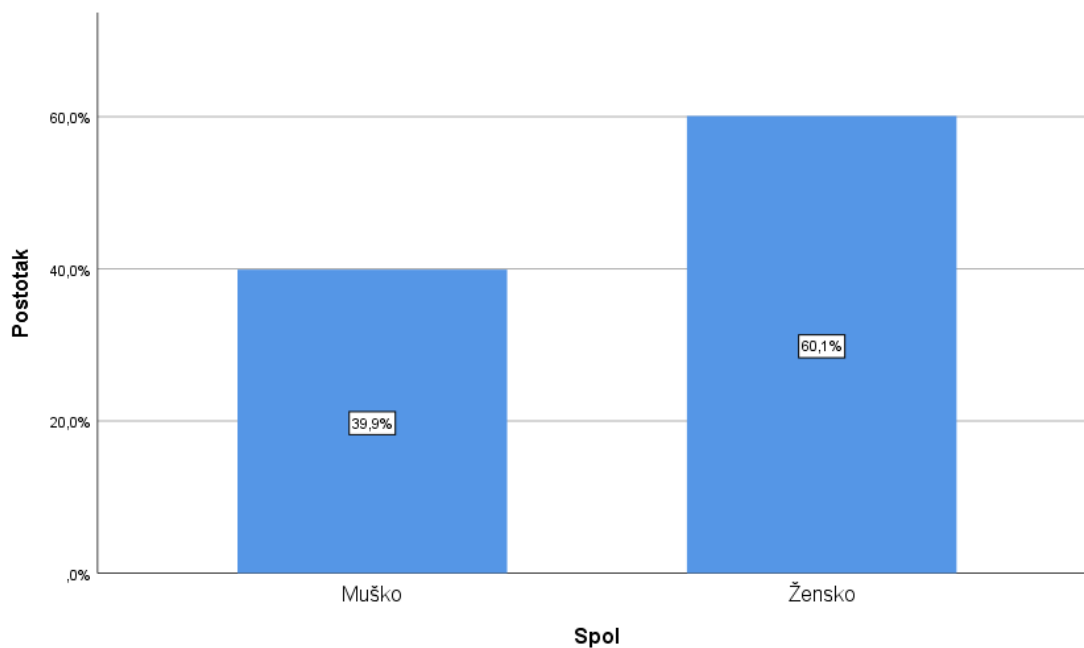
Pogledaju li se podatci za spol ispitanika može se uočiti kako je 39,9% ispitanika muškog spola, dok je 60,1% ženskog spola, kod dobi ispitanika 29,6% ima 18 - 25, 20,7% ima 26 - 33, 15,8% ima 34 - 41, 18,2% ima 42 - 49, dok 15,8% ima 50 + godina, kod radnog statusa 13,8% je student/ica, 71,9% je zaposlen/a, 7,4% je nezaposlen/a, dok je 6,9% umirovljen/a, kod stupnja obrazovanja najveći udio ispitanika ima srednju školu (57,1%) i preddiplomski studij (23,2%).

		N	%
Spol	Muško	81	39,9%
	Žensko	122	60,1%
	Ukupno	203	100,0%
Dob	18 - 25	60	29,6%
	26 - 33	42	20,7%
	34 - 41	32	15,8%
	42 - 49	37	18,2%
	50 +	32	15,8%
	Ukupno	203	100,0%
Radni status	Student/ica	28	13,8%
	Zaposlen/a	146	71,9%
	Nezaposlen/a	15	7,4%
	Umirovljen/a	14	6,9%
	Ukupno	203	100,0%
Stupanj obrazovanja	Osnovna škola	3	1,5%
	Srednja škola	116	57,1%
	Viša škola	17	8,4%
	Preddiplomski studij	47	23,2%
	Diplomski studij	18	8,9%
	Poslijediplomski studij	2	1,0%
	Ukupno	203	100,0%

Tablica 1. Sociodemografski pokazatelji

Izvor: obrada autora

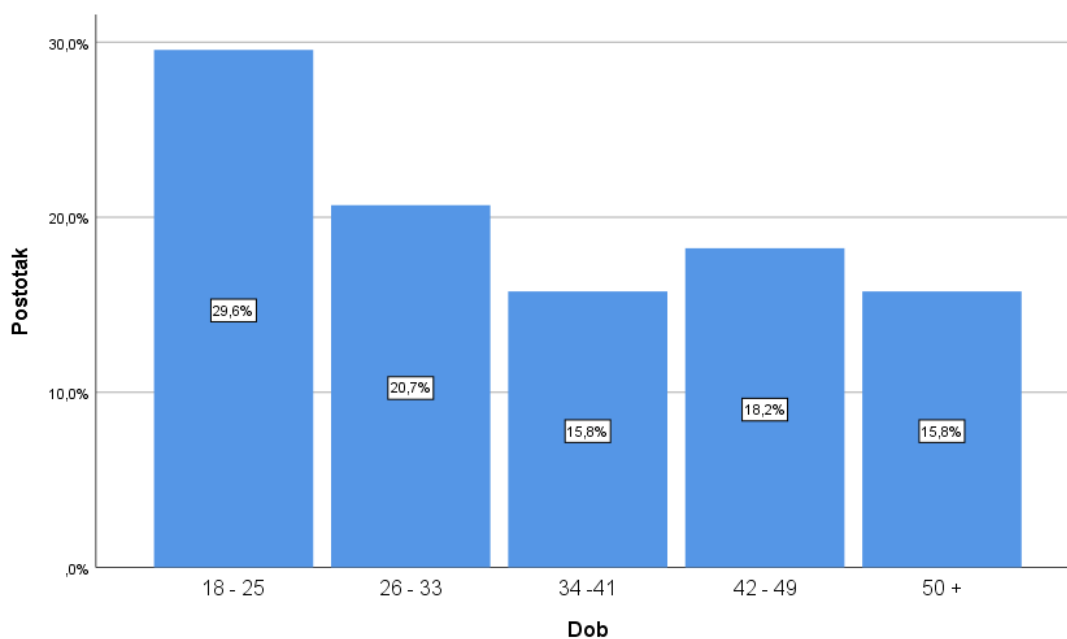
Grafikon 1. nam prikazuje kako je u anketnom upitniku bilo zastupljeno više ispitanika ženskog spola, i to čak više od 50%.

Grafikon 1. Postotak ispitanika prema spolu

Izvor: obrada autora

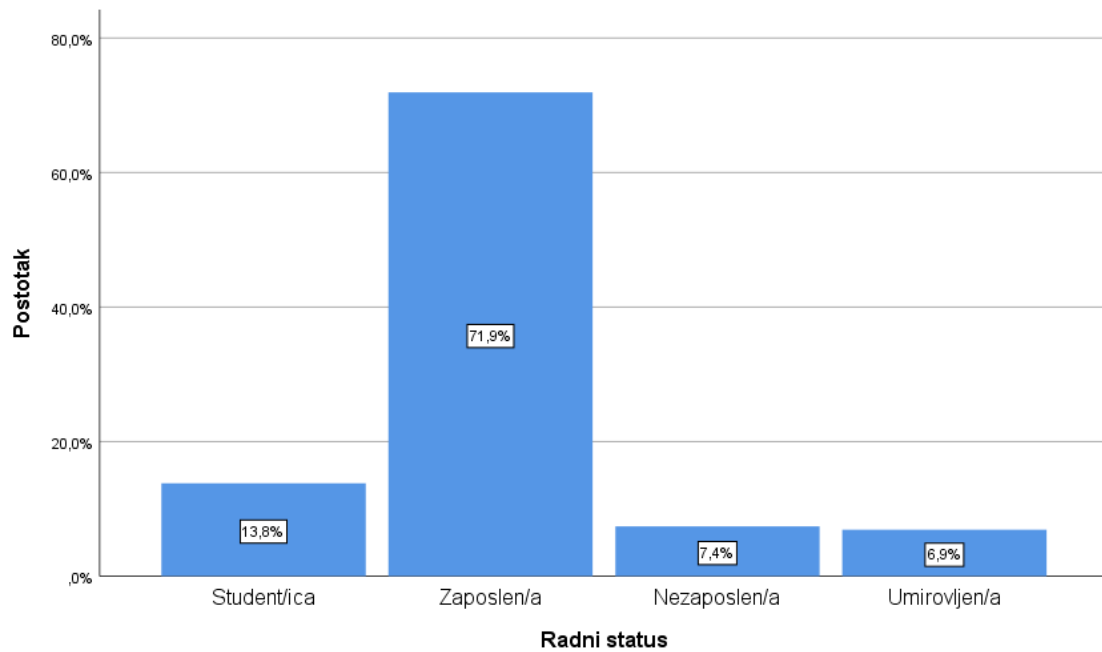
Prema Grafikonu 2. može se zaključiti kako prevladavaju ispitanici mlađe životne dobi, osobito 18 - 25 godina.

Grafikon 2. Postotak ispitanika prema dobi

Izvor: obrada autora

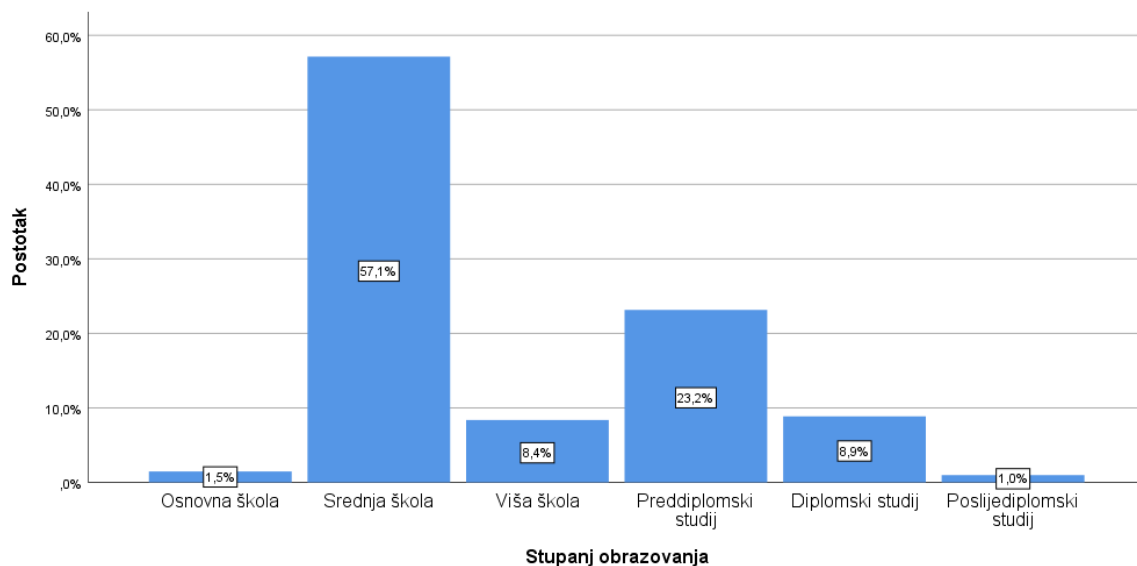
Najveći broj ispitanika u anketnom upitniku je zaposleno, a slijede ih studenti.

Grafikon 3. Postotak ispitanika prema radnom statusu

Izvor: obrada autora

Grafikon 4. prikazuje kako najveći broj ispitanika ima završenu srednju školu, nakon čega slijedi preddiplomski studij.

Grafikon 4. Postotak ispitanika prema stupnju obrazovanja

Izvor: obrada autora

Nadalje, kod mjesta prebivališta najveći udio ispitanika dolazi iz Varaždinske županije (74,4%).

		N	%
Vaše prebivalište (županija)	Bjelovarsko - bilogorska	1	0,5%
	Grad Zagreb	8	3,9%
	Istarska	2	1,0%
	Karlovačka	1	0,5%
	Koprivničko - križevačka	8	3,9%
	Krapinsko - zagorska	9	4,4%
	Ličko - senjska	1	0,5%
	Međimurska	8	3,9%
	Varaždinska	151	74,4%
	Vukovarsko - srijemska	1	0,5%
	Zadarska	1	0,5%
	Zagrebačka	12	5,9%
	Ukupno	203	100,0%

Tablica 2. Prebivalište ispitanika

Izvor: obrada autora

Kod pitanja jeste li stanovnik Općine Vinica 36,5% ispitanika navodi potvrdno, kod pitanja jeste li već posjetili Arboretum Opeka 93,6% navodi potvrdno, kod pitanja kako ocjenjujete trenutnu turističku ponudu općine Vinica 12,3% navodi vrlo loša, 60,6% navodi loša, 18,2% navodi zadovoljavajuća, 7,4% navodi dobra, dok 1,5% navodi vrlo dobra, kod pitanja koliko ste upoznati s projektom revitalizacije Arboretuma Opeka 7,9% ispitanika navodi nisam upoznat/a, 62,1% navodi djelomično upoznat/a, 25,1% navodi dobro upoznat/a, dok 4,9% navodi vrlo dobro upoznat/a.

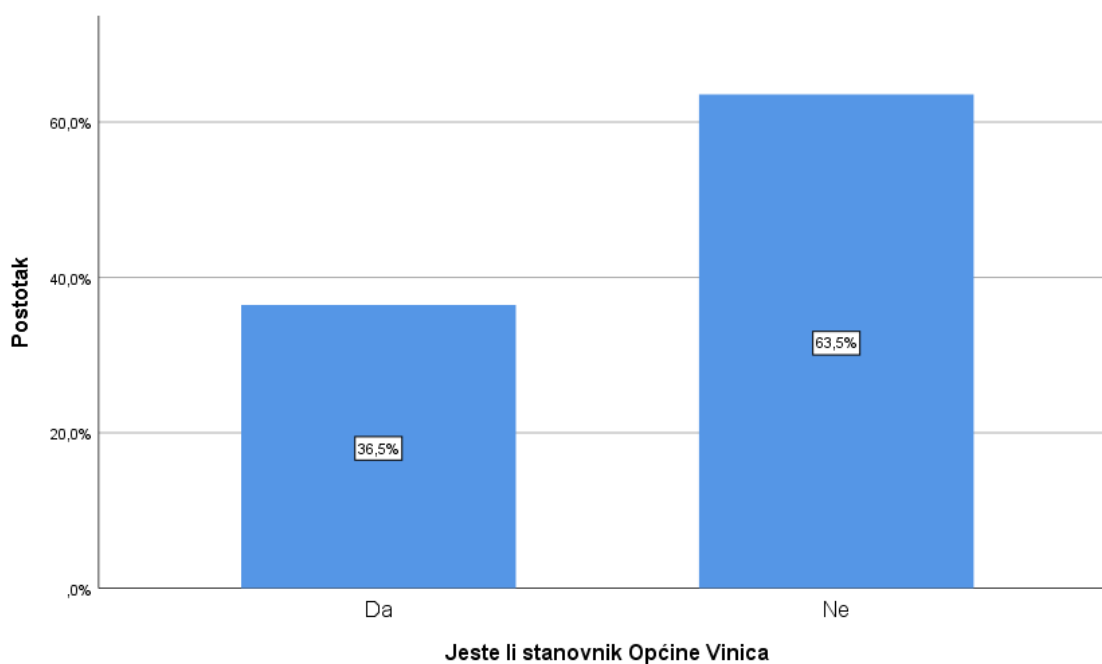
		N	%
Jeste li stanovnik Općine Vinica	Da	74	36,5%
	Ne	129	63,5%
	Ukupno	203	100,0%
Jeste li već posjetili Arboretum Opeka	Da	190	93,6%
	Ne	13	6,4%
	Ukupno	203	100,0%
Kako ocjenjujete trenutnu turističku ponudu općine Vinica	Vrlo loša	25	12,3%
	Loša	123	60,6%
	Zadovoljavajuća	37	18,2%

	Dobra	15	7,4%
	Vrlo dobra	3	1,5%
	Ukupno	203	100,0%
Koliko ste upoznati s projektom revitalizacije Arboretuma Opeka	Nisam upoznat/a	16	7,9%
	Djelomično upoznat/a	126	62,1%
	Dobro upoznat/a	51	25,1%
	Vrlo dobro upoznat/a	10	4,9%
	Ukupno	203	100,0%

Tablica 3. Postotak stanovnika Općine Vinica, posjećenost Arboretuma Opeka i upoznatost s projektom revitalizacije

Izvor: obrada autora

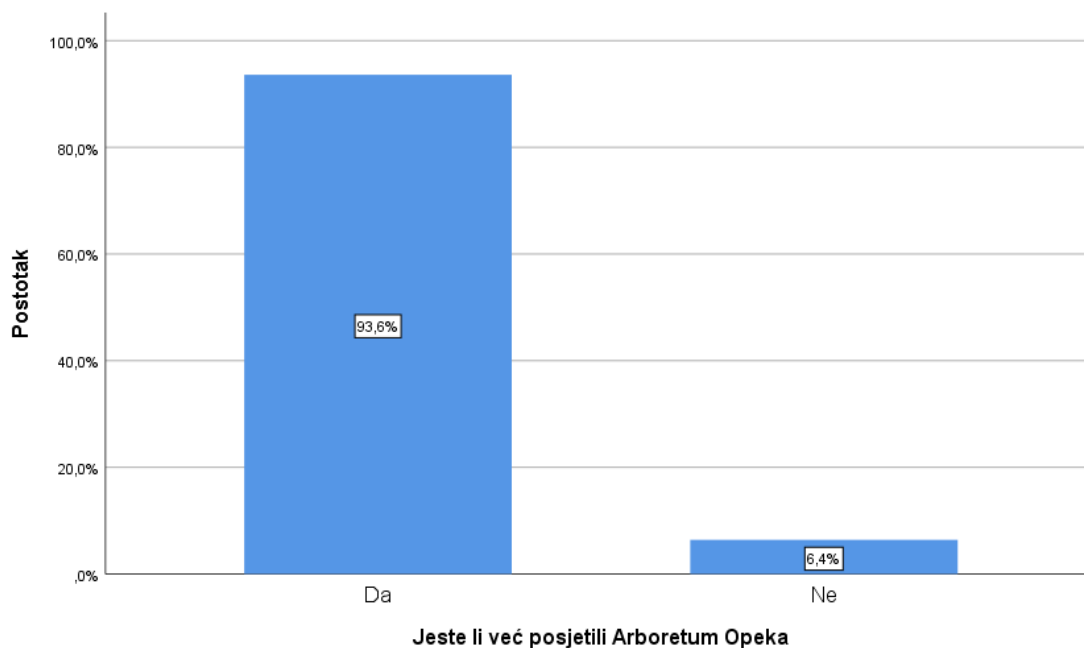
Prema Grafikonu 5. vidljivo je kako većina ispitanika nije stanovništvo Općine Vinica

Grafikon 5. Postotak ispitanika koji su stanovnici Općine Vinica

Izvor: obrada autora

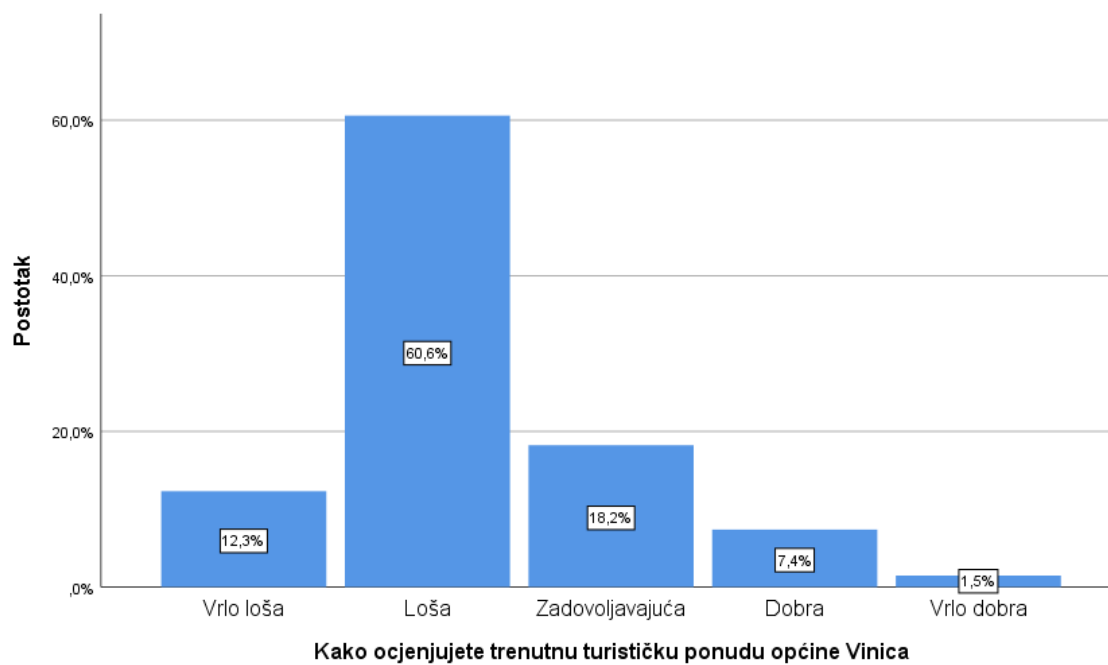
Iako nam prethodni grafikon prikazuje kako većina ispitanika nije stanovništvo Općine Vinica, ipak prema Grafikonu 6. vidimo kako je njih preko 90% posjetilo Arboretum Opeka.

Grafikon 6. Postotak ispitanika koji su posjetili Arboretum Opeka

Izvor: obrada autora

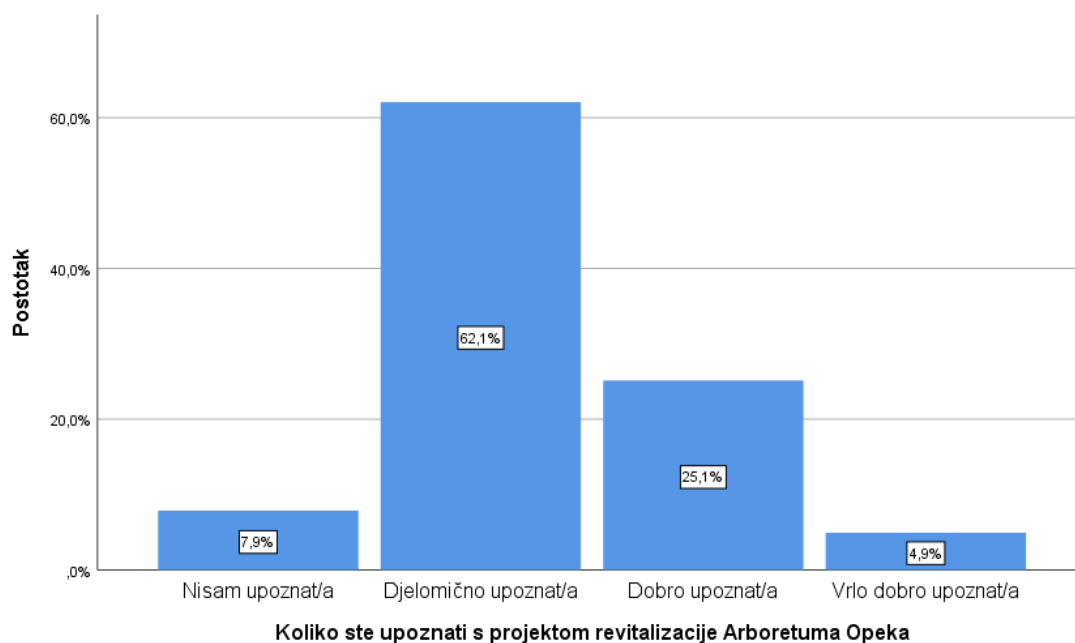
Velika većina ispitanika ocjenjuje trenutnu turističku ponudu Općine Vinica kao lošu.

Grafikon 7. Ocjena turističke ponude Općine Vinica

Izvor: obrada autora

Što se tiče informiranosti ispitanika o projektu revitalizacije Arboretuma Opeka njih više od 60% je djelomično upoznato s projektom, a po postotku ih slijede oni koji su dobro upoznati.

Grafikon 8. Informiranost o projektu revitalizacije Arboretuma Opeka

Izvor: obrada autora

Kod pitanja smatrate li kako bi revitalizacija Arboretuma Opeka trebala imati veći fokus na turističke svrhe (s obzirom na fokus na obrazovanje) aritmetička sredina iznosi 4,64 uz standardnu devijaciju 0,65, kod pitanja smatrate li kako će revitalizacija Arboretuma Opeka doprinijeti razvoju turizma u Općini Vinica aritmetička sredina iznosi 4,68 uz standardnu devijaciju 0,59, kod pitanja smatrate li kako će revitalizacija Arboretuma Opeka doprinijeti gradnji kuća za odmor na području Općine Vinica aritmetička sredina iznosi 4,40 uz standardnu devijaciju 0,80.

		N	%	\bar{x}	Sd
Smatrate li kako bi revitalizacija Arboretuma Opeka trebala imati veći fokus na turističke svrhe (s obzirom na fokus na obrazovanje)	Potpuno se ne slažem	1	0,5%		
	Ne slažem se	0	0,0%		
	Neutralan/na sam	13	6,4%		
	Slažem se	44	21,7%		
	Potpuno se slažem	145	71,4%		
	Ukupno	203	100,0%	4,64	,65
Smatrate li kako će revitalizacija Arboretuma Opeka doprinijeti razvoju turizma u Općini Vinica	Potpuno se ne slažem	1	0,5%		
	Ne slažem se	1	0,5%		
	Neutralan/na sam	4	2,0%		
	Slažem se	50	24,6%		
	Potpuno se slažem	147	72,4%		
	Ukupno	203	100,0%	4,68	,59
	Potpuno se ne slažem	0	0,0%		

Smatrate li kako će revitalizacija Arboretuma Opeka doprinijeti gradnji kuća za odmor na području Općine Vinica	Ne slažem se	8	3,9%		
	Neutralan/na sam	16	7,9%		
	Slažem se	65	32,0%		
	Potpuno se slažem	114	56,2%		
	Ukupno	203	100,0%	4,40	,80

Tablica 4. Mišljenje ispitanika o utjecaju revitalizacije Arboretuma Opeka na razvoj Općine Vinica

Izvor: obrada autora

Na sljedećim će stranicama biti prikazani deskriptivni pokazatelji za *promatrana pitanja* za svaku će skupinu pitanja biti prikazane frekvencije i postotci, aritmetička sredina i standardna devijacija. Komentirat će se pitanja kod kojih je zabilježena najmanja i najveća vrijednost aritmetičke sredine odgovora ispitanika.

Najvišu vrijednost aritmetičke sredine odgovora ispitanika bilježimo za pitanje: uređenje okoliša gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 4,73 dok standardna devijacija iznosi 0,60. Najnižu vrijednost aritmetičke sredine odgovora ispitanika bilježimo za pitanje: ponuda smještaja u dvorcu gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 4,35 dok standardna devijacija iznosi 0,95.

		N	%	\bar{x}	Sd
Ponuda smještaja u dvorcu	1 - uopće nije važno	6	3,0%		
	2	5	2,5%		
	3	18	8,9%		
	4	57	28,1%		
	5 - izrazito je važno	117	57,6%		
	Ukupno	203	100,0%	4,35	,95
Restoran u sklopu Arboretuma	1 - uopće nije važno	1	0,5%		
	2	4	2,0%		
	3	16	7,9%		
	4	35	17,2%		
	5 - izrazito je važno	147	72,4%		
	Ukupno	203	100,0%	4,59	,76
Uređenje okoliša	1 - uopće nije važno	0	0,0%		
	2	1	0,5%		
	3	13	6,4%		
	4	26	12,8%		
	5 - izrazito je važno	163	80,3%		
	Ukupno	203	100,0%	4,73	,60
	1 - uopće nije važno	0	0,0%		

Tabele s turističkim informacijama	2	1	0,5%		
	3	16	7,9%		
	4	29	14,3%		
	5 - izrazito je važno	157	77,3%		
	Ukupno	203	100,0%	4,68	,64
Kulturne događaje u sklopu kompleksa	1 - uopće nije važno	1	0,5%		
	2	0	0,0%		
	3	18	8,9%		
	4	45	22,2%		
	5 - izrazito je važno	139	68,5%		
	Ukupno	203	100,0%	4,58	,69

Tablica 5. Na skali od 1 do 5 odaberite važnost turističke sastavnice koja bi mogla utjecati na poboljšanje turističke svrhe Arboretuma Opeka

Izvor: obrada autora

Najvišu vrijednost aritmetičke sredine odgovora ispitanika bilježimo za pitanje: poboljšanje uređenja cjelokupne Općine Vinica gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 4,66 dok standardna devijacija iznosi 0,67.

Najnižu vrijednost aritmetičke sredine odgovora ispitanika bilježimo za pitanje: otvaranje novih radnih mjesta gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 4,52 dok standardna devijacija iznosi 0,82.

		N	%	\bar{x}	Sd
Privlačenje većeg broja ljudi na područje Općine Vinica	1 - uopće nije važno	0	0,0%		
	2	5	2,5%		
	3	13	6,4%		
	4	35	17,2%		
	5 - izrazito je važno	150	73,9%		
	Ukupno	203	100,0%	4,63	,72
Poboljšanje uređenja cjelokupne Općine Vinica	1 - uopće nije važno	0	0,0%		
	2	4	2,0%		
	3	11	5,4%		
	4	36	17,7%		
	5 - izrazito je važno	152	74,9%		
	Ukupno	203	100,0%	4,66	,67
Razvitak Općine Vinica u ostalim aspektima (obrazovanje, ekonomija...)	1 - uopće nije važno	1	0,5%		
	2	5	2,5%		
	3	17	8,4%		
	4	34	16,7%		

	5 - izrazito je važno	146	71,9%		
	Ukupno	203	100,0%	4,57	,79
Otvaranje novih radnih mjesta	1 - uopće nije važno	2	1,0%		
	2	6	3,0%		
	3	13	6,4%		
	4	45	22,2%		
	5 - izrazito je važno	137	67,5%		
	Ukupno	203	100,0%	4,52	,82

Tablica 6: Važnost sastavnice koju će revitalizacija Arboretuma Opeka doprinijeti razvitku turizma Općine Vinica ako bude uspješna

Izvor: obrada autora

Najvišu vrijednost aritmetičke sredine odgovora ispitanika bilježimo za pitanje: veći broj turista zbog mogućnosti noćenja gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 4,60 dok standardna devijacija iznosi 0,76.

Najnižu vrijednost aritmetičke sredine odgovora ispitanika bilježimo za pitanje: pojava novih turističkih resursa na području Općine Vinica gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 4,50 dok standardna devijacija iznosi 0,81.

		N	%	\bar{x}	Sd
Ekonomski razvoj Općine Vinica	1 - uopće nije važno	1	0,5%		
	2	6	3,0%		
	3	14	6,9%		
	4	36	17,7%		
	5 - izrazito je važno	146	71,9%		
	Ukupno	203	100,0%	4,58	,79
Veći broj turista zbog mogućnosti noćenja	1 - uopće nije važno	1	0,5%		
	2	5	2,5%		
	3	13	6,4%		
	4	36	17,7%		
	5 - izrazito je važno	148	72,9%		
	Ukupno	203	100,0%	4,60	,76
Širenje turističke ponude Općine Vinica	1 - uopće nije važno	1	0,5%		
	2	5	2,5%		
	3	12	5,9%		
	4	48	23,6%		
	5 - izrazito je važno	137	67,5%		
	Ukupno	203	100,0%	4,55	,76
	1 - uopće nije važno	1	0,5%		

Pojava novih turističkih resursa na području Općine Vinica	2	8	3,9%		
	3	11	5,4%		
	4	51	25,1%		
	5 - izrazito je važno	132	65,0%		
	Ukupno	203	100,0%	4,50	,81
Daljnje uređenje postojećih turističkih resursa na području Općine Vinica	1 - uopće nije važno	2	1,0%		
	2	5	2,5%		
	3	14	6,9%		
	4	39	19,2%		
	5 - izrazito je važno	143	70,4%		
	Ukupno	203	100,0%	4,56	,81

Tablica 7: Važnost gradnje kuće za odmor na području Općine Vinica, odnosno njihov doprinos turizmu Općine Vinica

Izvor: obrada autora

Na sljedećim će stranicama biti prikazano testiranje s obzirom na promatrana pitanja, testiranje će biti provedeno Hi kvadrat testom, bit će prikazani odgovori ispitanika u obliku apsolutnih frekvencija, te postotci.

Pogleda li se razina signifikantnosti kod varijabli smatrate li kako bi revitalizacija Arboretuma Opeka trebala imati veći fokus na turističke svrhe (s obzirom na fokus na obrazovanje), na skali od 1 do 5 odaberite važnost turističke sastavnice koja bi mogla utjecati na poboljšanje turističke svrhe Arboretuma Opeka: Ponuda smještaja u dvorcu, Na skali od 1 do 5 odaberite važnost turističke sastavnice koja bi mogla utjecati na poboljšanje turističke svrhe Arboretuma Opeka: Tabele s turističkim informacijama, Smatrate li kako će revitalizacija Arboretuma Opeka doprinijeti razvoju turizma u Općini Vinica, smatrate li kako će revitalizacija Arboretuma Opeka doprinijeti gradnji kuća za odmor na području Općine Vinica, Važnost gradnje kuće za odmor na području Općine Vinica, odnosno njihov doprinos turizmu Općine Vinica: Ekonomski razvoj Općine Vinica, Važnost gradnje kuće za odmor na području Općine Vinica, odnosno njihov doprinos turizmu Općine Vinica: Veći broj turista zbog mogućnosti noćenja, Važnost gradnje kuće za odmor na području Općine Vinica, odnosno njihov doprinos turizmu Općine Vinica: Širenje turističke ponude Općine Vinica, Važnost gradnje kuće za odmor na području Općine Vinica, odnosno njihov doprinos turizmu Općine Vinica: Pojava novih turističkih resursa na području Općine Vinica može se uočiti kako vrijednost signifikantnosti Hi kvadrat testa iznosi $p < 0,05$, što znači da je uočena statistički značajna razlika s obzirom na pitanje koliko ste upoznati s projektom revitalizacije Arboretuma Opeka, pri čemu se može uočiti kako ispitanici koji su upoznati s projektom pridaju veću važnost za navedene stavke.

		Koliko ste upoznati s projektom revitalizacije Arboretuma Opeka								p*
		Nisam upoznat/a		Djelomično upoznat/a		Dobro upoznat/a		Vrlo dobro upoznat/a		
		N	%	N	%	N	%	N	%	
Smatrate li kako bi revitalizacija Arboretuma Opeka trebala imati veći fokus na turističke svrhe (s obzirom na fokus na obrazovanje)	Potpuno se ne slažem	0	0,0%	1	0,8%	0	0,0%	0	0,0%	0,000
	Ne slažem se	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	
	Neutralan/na sam	5	31,3%	6	4,8%	1	2,0%	1	10,0%	
	Slažem se	8	50,0%	31	24,6%	5	9,8%	0	0,0%	
	Potpuno se slažem	3	18,8%	88	69,8%	45	88,2%	9	90,0%	
	Ukupno	16	100,0%	126	100,0%	51	100,0%	10	100,0%	
Na skali od 1 do 5 odaberite važnost turističke sastavnice koja bi mogla utjecati na poboljšanje turističke svrhe Arboretuma Opeka: Ponuda smještaja u dvorcu	1 - uopće nije važno	1	6,3%	3	2,4%	2	3,9%	0	0,0%	0,024
	2	0	0,0%	3	2,4%	2	3,9%	0	0,0%	
	3	6	37,5%	6	4,8%	5	9,8%	1	10,0%	
	4	2	12,5%	40	31,7%	11	21,6%	4	40,0%	
	5 - izrazito je važno	7	43,8%	74	58,7%	31	60,8%	5	50,0%	
	Ukupno	16	100,0%	126	100,0%	51	100,0%	10	100,0%	
Na skali od 1 do 5 odaberite važnost turističke sastavnice koja bi mogla utjecati na poboljšanje turističke svrhe Arboretuma Opeka: Restoran u sklopu Arboretuma	1 - uopće nije važno	0	0,0%	0	0,0%	1	2,0%	0	0,0%	0,056
	2	2	12,5%	2	1,6%	0	0,0%	0	0,0%	
	3	3	18,8%	7	5,6%	6	11,8%	0	0,0%	
	4	2	12,5%	25	19,8%	6	11,8%	2	20,0%	
	5 - izrazito je važno	9	56,3%	92	73,0%	38	74,5%	8	80,0%	
	Ukupno	16	100,0%	126	100,0%	51	100,0%	10	100,0%	
Na skali od 1 do 5 odaberite važnost turističke sastavnice koja bi mogla utjecati na poboljšanje turističke svrhe Arboretuma Opeka: Uređenje okoliša	1 - uopće nije važno	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0,076
	2	0	0,0%	1	0,8%	0	0,0%	0	0,0%	
	3	3	18,8%	4	3,2%	6	11,8%	0	0,0%	
	4	1	6,3%	22	17,5%	2	3,9%	1	10,0%	
	5 - izrazito je važno	12	75,0%	99	78,6%	43	84,3%	9	90,0%	
	Ukupno	16	100,0%	126	100,0%	51	100,0%	10	100,0%	
Na skali od 1 do 5 odaberite važnost turističke sastavnice koja bi mogla utjecati na poboljšanje turističke svrhe Arboretuma Opeka: Tabele s turističkim informacijama	1 - uopće nije važno	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0,050
	2	0	0,0%	1	0,8%	0	0,0%	0	0,0%	
	3	4	25,0%	6	4,8%	6	11,8%	0	0,0%	
	4	2	12,5%	24	19,0%	2	3,9%	1	10,0%	
	5 - izrazito je važno	10	62,5%	95	75,4%	43	84,3%	9	90,0%	
	Ukupno	16	100,0%	126	100,0%	51	100,0%	10	100,0%	
Na skali od 1 do 5 odaberite važnost turističke sastavnice koja bi mogla utjecati na poboljšanje turističke svrhe Arboretuma Opeka: Kulturne događaje u sklopu kompleksa	1 - uopće nije važno	0	0,0%	1	0,8%	0	0,0%	0	0,0%	0,427
	2	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	
	3	3	18,8%	8	6,3%	7	13,7%	0	0,0%	
	4	5	31,3%	30	23,8%	7	13,7%	3	30,0%	
	5 - izrazito je važno	8	50,0%	87	69,0%	37	72,5%	7	70,0%	
	Ukupno	16	100,0%	126	100,0%	51	100,0%	10	100,0%	
Smatrate li kako će revitalizacija Arboretuma Opeka doprinijeti razvoju turizma u Općini Vinica	Potpuno se ne slažem	0	0,0%	1	0,8%	0	0,0%	0	0,0%	0,021
	Ne slažem se	0	0,0%	0	0,0%	1	2,0%	0	0,0%	
	Neutralan/na sam	0	0,0%	3	2,4%	1	2,0%	0	0,0%	
	Slažem se	11	68,8%	30	23,8%	7	13,7%	2	20,0%	
	Potpuno se slažem	5	31,3%	92	73,0%	42	82,4%	8	80,0%	
	Ukupno	16	100,0%	126	100,0%	51	100,0%	10	100,0%	
Važnost sastavnice koju će revitalizacija Arboretuma Opeka doprinijeti razvitku turizma Općine Vinica ako bude uspješna:	1 - uopće nije važno	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0,290
	2	1	6,3%	2	1,6%	2	3,9%	0	0,0%	
	3	2	12,5%	7	5,6%	4	7,8%	0	0,0%	

Privlačenje većeg broja ljudi na područje Općine Vinica	4	6	37,5%	21	16,7%	7	13,7%	1	10,0%	
	5 - izrazito je važno	7	43,8%	96	76,2%	38	74,5%	9	90,0%	
	Ukupno	16	100,0%	126	100,0%	51	100,0%	10	100,0%	
Važnost sastavnice koju će revitalizacija Arboretuma Opeka doprinijeti razvitku turizma Općine Vinica ako bude uspješna: Poboljšanje uređenja cjelokupne Općine Vinica	1 - uopće nije važno	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0,133
	2	0	0,0%	2	1,6%	2	3,9%	0	0,0%	
	3	3	18,8%	4	3,2%	4	7,8%	0	0,0%	
	4	5	31,3%	20	15,9%	8	15,7%	3	30,0%	
	5 - izrazito je važno	8	50,0%	100	79,4%	37	72,5%	7	70,0%	
	Ukupno	16	100,0%	126	100,0%	51	100,0%	10	100,0%	
Važnost sastavnice koju će revitalizacija Arboretuma Opeka doprinijeti razvitku turizma Općine Vinica ako bude uspješna: Razvitak Općine Vinica u ostalim aspektima (obrazovanje, ekonomija...)	1 - uopće nije važno	0	0,0%	0	0,0%	1	2,0%	0	0,0%	0,350
	2	1	6,3%	3	2,4%	1	2,0%	0	0,0%	
	3	3	18,8%	8	6,3%	6	11,8%	0	0,0%	
	4	4	25,0%	24	19,0%	4	7,8%	2	20,0%	
	5 - izrazito je važno	8	50,0%	91	72,2%	39	76,5%	8	80,0%	
	Ukupno	16	100,0%	126	100,0%	51	100,0%	10	100,0%	
Važnost sastavnice koju će revitalizacija Arboretuma Opeka doprinijeti razvitku turizma Općine Vinica ako bude uspješna: Otvaranje novih radnih mjesta	1 - uopće nije važno	1	6,3%	0	0,0%	1	2,0%	0	0,0%	0,501
	2	0	0,0%	4	3,2%	2	3,9%	0	0,0%	
	3	2	12,5%	6	4,8%	5	9,8%	0	0,0%	
	4	3	18,8%	27	21,4%	12	23,5%	3	30,0%	
	5 - izrazito je važno	10	62,5%	89	70,6%	31	60,8%	7	70,0%	
	Ukupno	16	100,0%	126	100,0%	51	100,0%	10	100,0%	
Smatrate li kako će revitalizacija Arboretuma Opeka doprinijeti gradnji kuća za odmor na području Općine Vinica	Potpuno se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0,037
	Ne slažem se	2	12,5%	4	3,2%	2	3,9%	0	0,0%	
	Neutralan/na sam	3	18,8%	11	8,7%	0	0,0%	2	20,0%	
	Slažem se	7	43,8%	40	31,7%	14	27,5%	4	40,0%	
	Potpuno se slažem	4	25,0%	71	56,3%	35	68,6%	4	40,0%	
	Ukupno	16	100,0%	126	100,0%	51	100,0%	10	100,0%	
Važnost gradnje kuće za odmor na području Općine Vinica, odnosno njihov doprinos turizmu Općine Vinica: Ekonomski razvoj Općine Vinica	1 - uopće nije važno	0	0,0%	0	0,0%	1	2,0%	0	0,0%	0,003
	2	2	12,5%	4	3,2%	0	0,0%	0	0,0%	
	3	4	25,0%	6	4,8%	4	7,8%	0	0,0%	
	4	6	37,5%	23	18,3%	6	11,8%	1	10,0%	
	5 - izrazito je važno	4	25,0%	93	73,8%	40	78,4%	9	90,0%	
	Ukupno	16	100,0%	126	100,0%	51	100,0%	10	100,0%	
Važnost gradnje kuće za odmor na području Općine Vinica, odnosno njihov doprinos turizmu Općine Vinica: Veći broj turista zbog mogućnosti noćenja	1 - uopće nije važno	0	0,0%	0	0,0%	1	2,0%	0	0,0%	0,002
	2	1	6,3%	4	3,2%	0	0,0%	0	0,0%	
	3	3	18,8%	5	4,0%	5	9,8%	0	0,0%	
	4	8	50,0%	23	18,3%	4	7,8%	1	10,0%	
	5 - izrazito je važno	4	25,0%	94	74,6%	41	80,4%	9	90,0%	
	Ukupno	16	100,0%	126	100,0%	51	100,0%	10	100,0%	
Važnost gradnje kuće za odmor na području Općine Vinica, odnosno njihov doprinos turizmu Općine Vinica: Širenje turističke ponude Općine Vinica	1 - uopće nije važno	0	0,0%	0	0,0%	1	2,0%	0	0,0%	0,038
	2	1	6,3%	4	3,2%	0	0,0%	0	0,0%	
	3	3	18,8%	4	3,2%	5	9,8%	0	0,0%	
	4	7	43,8%	31	24,6%	9	17,6%	1	10,0%	
	5 - izrazito je važno	5	31,3%	87	69,0%	36	70,6%	9	90,0%	
	Ukupno	16	100,0%	126	100,0%	51	100,0%	10	100,0%	
Važnost gradnje kuće za odmor na području Općine Vinica, odnosno njihov doprinos turizmu Općine Vinica: Pojava novih turističkih resursa na području Općine Vinica	1 - uopće nije važno	0	0,0%	0	0,0%	1	2,0%	0	0,0%	0,045
	2	3	18,8%	5	4,0%	0	0,0%	0	0,0%	
	3	2	12,5%	5	4,0%	4	7,8%	0	0,0%	
	4	5	31,3%	28	22,2%	14	27,5%	4	40,0%	

	5 - izrazito je važno	6	37,5%	88	69,8%	32	62,7%	6	60,0%	
	Ukupno	16	100,0%	126	100,0%	51	100,0%	10	100,0%	
Važnost gradnje kuće za odmor na području Općine Vinica, odnosno njihov doprinos turizmu Općine Vinica: Daljnje uređenje postojećih turističkih resursa na području Općine Vinica	1 - uopće nije važno	0	0,0%	1	0,8%	1	2,0%	0	0,0%	0,123
	2	2	12,5%	2	1,6%	1	2,0%	0	0,0%	
	3	3	18,8%	6	4,8%	5	9,8%	0	0,0%	
	4	5	31,3%	24	19,0%	8	15,7%	2	20,0%	
	5 - izrazito je važno	6	37,5%	93	73,8%	36	70,6%	8	80,0%	
	Ukupno	16	100,0%	126	100,0%	51	100,0%	10	100,0%	

*Hi kvadrat test

Tablica 8: Usporedba s obzirom na pitanje koliko ste upoznati s projektom revitalizacije

Arboretuma Opeka

Izvor: obrada autora

5.5. Zaključak rezultata istraživanja

Prema provedenom istraživanju može se zaključiti kako ispitanici imaju mišljenje da je fokus revitalizacije više trebao imati turističku svrhu, nego obrazovnu, ali ipak smatraju kako će ovaj proces doprinijeti turističkom razvoju Općine Vinica, pa čak i gradnji kuća za odmor u svrhu iznajmljivanja.

5.6. Ograničenja istraživanja

Provedeno istraživanje je imalo nekoliko ograničenja, kao i svako istraživanje. Prema dobi i spolu, ispitanici su morali imati najmanje 18 godina kako bi mogli ispuniti anketnom upitniku, ali je istraživanje bilo dostupno osobama oba spola. Primjećuje se kako je većina ispitanika bilo ženskog spola što ukazuje da rezultati ne predstavljaju podjednak broj ispitanika. Najzastupljenija životna dob ispitanika je bila upravo između 18 – 25 godina što možemo smatrati ograničenjem do kojeg je vjerojatno došlo zbog postavljanja upitnika na društvene mreže čime se nije moglo u većoj mjeri doprijeti do starije populacije. Također, u upitniku nisu obuhvaćene sve županije Republike Hrvatske. Uz sve navedeno, postojao je i kratak rok provođenja istraživanja što je također ograničenje.

6. ZAKLJUČAK

Rekonstrukcija Arboretuma Opeka predstavlja kompleksan i višeslojan projekt koji integrira očuvanje kulturne i prirodne baštine s modernim potrebama za obrazovanjem i gospodarskim razvojem. Kroz analizu kulturne nematerijalne i materijalne baštine, ovaj rad naglašava ključnu ulogu takvih resursa u održivom razvoju turizma.

Varaždinska županija, bogata povijesnim dvorcima i kurijama, suočava se s izazovima poput nedostatka revitalizacije, financijskih ograničenja i složenih imovinsko-pravnih odnosa. Unatoč tim preprekama, potencijal za integraciju ovih objekata u suvremene turističke i gospodarske aktivnosti ostaje značajan.

Dvorac Opeka, sa svojim bogatim povijesnim naslijeđem i prostornom organizacijom, te Arboretum Opeka kao jedan od najznačajnijih botaničkih vrtova u kontinentalnoj Hrvatskoj, ključni su elementi ove kulturne baštine. Sustavni pristup konzervaciji i revitalizaciji, uključujući detaljnu analizu postojećeg stanja, dokumentiranje oštećenja i degradacija, te inventarizaciju biljnih vrsta, od velikog su značaja za očuvanje njihovih povijesnih, kulturnih i prirodnih vrijednosti.

Projekt prenamjene dvorca u Regionalni centar kompetentnosti za poljoprivredu, započet 2020. godine, donosi novu dimenziju ovom prostoru. Modernizacija infrastrukture i stvaranje optimalnih prostornih uvjeta za praktičnu edukaciju omogućit će stjecanje neophodnih kompetencija za suvremeno poljoprivredno poslovanje. Ovaj projekt ne samo da će potaknuti razvoj poljoprivrede u regiji, već će i doprinijeti povećanju zaposlenosti, samozapošljavanja te privlačenju mladih u poljoprivredni sektor.

Rekonstrukcija Arboretuma Opeka ima potencijal da postane model za održivu integraciju kulturne baštine i modernih obrazovnih potreba. Kroz pažljivo planirane zahvate i suradnju s relevantnim institucijama i stručnjacima, moguće je osigurati očuvanje i revitalizaciju ovog dragocjenog naslijeđa, čime će se pridonijeti dugoročnom gospodarskom i kulturnom razvoju regije.

Kroz provedeno istraživanje u radu prikazano je kako ispitanici misle da bi proces revitalizacije i rekonstrukcije mogao dovesti do turističkog razvoja Općine Vinica, a time i cjelokupnog razvoja područja.

LITERATURA

KNJIGE:

1. Đurić, T. & Feletar, D. (1992). *Stari gradovi, dvorci i crkve Sjeverozapadne Hrvatske*, Koprivnica: Mali princ
2. Horvat-Levaj, K. (2015). *Barokna arhitektura*, Zagreb: Naklada Ljevak
3. Hooper, G. (2016). *Heritage and Tourism in Britain and Ireland*, Glasgow: Palgrave Macmillan
4. Howard, P. (2003). *Heritage: Management, Interpretation, Identity*, New York: Continuum
5. Kalšan, V. & Đurić, T. (1995). *Hrvatsko zagorje i Međimurje*, Zagreb: Laurana
6. Marković, V. (1995). *Barokni dvorci Hrvatskog zagorja*, Zagreb: Nacionalna i sveučilišna biblioteka
7. Obad-Šćitaroci, M. (1989). *Perivoji i dvorci Hrvatskog zagorja*, 1. i 2. izdanje, Zagreb: Školska knjiga
8. Ratančić, B. & Puhmajer, P. (2015). *Marčan-Vinica; Perivoj dvorca Opeka – Katalog perivojne opreme*, Zagreb
9. Šćitaroci, M. (2005). *Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja*, Zagreb: Školska knjiga
10. Timothy, D. J. & Nyaupane, G. P. (2009). *Cultural Heritage And Tourism In The Developing World: A Regional Perspective*, London: Routledge.
11. Vlahović, B. (1997). *Općina Vinica*, Vinica

ČLANCI:

1. Benko, M., Vuletić, D., Dubravec, T., Pernek, T., Županić, M., Matošević, D., Ivanković, D. & Lindić, V. (2006). *Inventarizacija spomenika parkovne arhitekture Arboretuma Opeka*, Jasterbarsko: Šumarski institut
2. Bojić, M. & Kopjar, S. (2006). Upravljanje zaštićenim spomenicima parkovne arhitekture na području Varaždinske županije, *Dvorci i ljetnikovci: kulturno nasljeđe kao pokretač gospodarskog razvoja*, Zagreb: Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
3. Borak-Martan, V. & Šoštarić, R. (2014). The floristic composition of grassland of the Opeka Arboretum (Vinica, NW Croatia), *Nat. Croat.*, Vol. 23, No. 2, pp. 255-273, pogledano 03.06.2024. na: <https://hrcak.srce.hr/file/193405>

4. Meha, A., Tahiri, A. & Zhubi, M. (2020). Importance of Cultural Heritage in Tourism Development: The Case of Kosovo, *AUDOE*, Vol. 16, No. 6, pogledano 06.05.2024. na: https://www.researchgate.net/publication/354223359_Importance_of_Cultural_Heritage_in_Tourism_Development_The_Case_of_Kosovo
5. Posavec, S., Beljan, K., Herceg, N. & Špela, P. (2012). Contingency Valuation of Croatian Arboretum Opeka, *South-east European forestry*, Vol. 3, No. 2, pp. 97-101, pogledano 16.05.2024. na: <https://hrcak.srce.hr/99665>
6. Puhmajer, P. (2012). Građevni razvoj dvorca Opeka u Marčanu (Vinica), *Hrvatski restauratorski zavod, Dokumentacijski odsjek za nepokretnu baštinu*, pogledano 28.05.2024. na: <https://hrcak.srce.hr/106451>
7. Richards, G. (1999). European Cultural Tourism: patterns and prospects, *Planning Cultural Tourism in Europe*, pogledano 08.05.2024. na: https://www.researchgate.net/publication/254825039_European_Cultural_Tourism_patterns_and_prospects
8. Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 1011.-2015., *Ministarstvo kulture Republike Hrvatske*, pogledano 10.05.2024. na: <https://min-kulture.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Strategija%20za%20zaštite%20i%20očuvanja%20i%20održivog%20gospodarskog%20korištenja%20kulturne%20baštine%20Republike%20Hrvatske%20za%20razdoblje%202011.%E2%80%932015..pdf>
9. Yeniasir, M. & Gokbulut, B. (2018). Perception and Attitudes of Local People on Sustainable Cultural Tourism on the Islands: The Case of Nicosia, *Sustainability*, Vol. 10, pogledano 09.05.2024. na: https://www.researchgate.net/publication/325610599_Perception_and_Attitudes_of_Local_People_on_Sustainable_Cultural_Tourism_on_the_Islands_The_Case_of_Nicosia

INTERNET IZVORI:

1. *Arboretum Opeka*, pogledano 14.05.2024. na: <https://www.varazdinska-zupanija.hr/onama/znamenitosti/arboretum-opeka.html>
2. *Definition of a profession*, 2012, pogledano 12.05.2024. na: <https://www.icom-cc.org/47/about-icom-cc/definition-of-profession/>

3. *Definition of a Profession*, International Council of Museums – Comitee for Conversation, pogledano 10.05.2024. na: <https://www.icom-cc.org/en/definition-of-the-profession-1984>
4. Greffe, X., *The economic value of Heritage*, pogledano 07.05.2024. na: <http://www.planningstudies.org/pdf/Raphael%20Greffe-%20E%20%28formatted%29.pdf>
5. *Karakteristike baroka u Hrvatskoj*, pogledano 16.05.2024. na: <https://arhitekturahrvatske.wordpress.com/karakteristike-baroka-u-hrvatskoj/>
6. Pogledano 14.05.2024. na: https://kaportal.net.hr/aktualno/3696853/istrazujemo-bajkoviti-dvorac-bosiljevo-pred-urusavanjem-proslo-je-5-do-12-nisu-ga-pokorili-ni-turci-ni-tajkuni-vec-spori-birokrati/#google_vignette
7. *Predstavljen projekt rekonstrukcije dvorca Opeka*, pogledano 07.06.2024. na: <https://ao-rck.hr/2020/01/21/predstavljen-projekt-rekonstrukcije-dvorca-opeka-odrzana-uvodna-konferencija/>
7. *Promoting Cultural Heritage with Social Media*, pogledano 10.05.2024. na: <https://chiotis.eu/promoting-cultural-heritage-with-social-media/>
8. *Rekonstrukcija dvorca Opeka za potrebe regionalnog centra kompetentnosti u poljoprivredi*, Srednja škola „Arboretum Opeka” Marčan, pogledano 07.06.2024. na: http://ss-arboretumopeka-marcan.skole.hr/eu_projekti/rck_infra?news_id=693
8. *Sustainable cultural tourism*, pogledano 08.05.2024. na: <https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/cultural-heritage-in-eu-policies/sustainable-cultural-tourism>
9. *The Importance of Preserving and Celebrating Your Cultural Heritage*, pogledano 08.05.2024. na: <https://fastercapital.com/topics/the-importance-of-preserving-and-celebrating-your-cultural-heritage.html>
10. Vlada Republike Hrvatske, (2022). *Prijedlog odluke o davanju na uporabu „Arboretuma Opeka” Varaždinskoj županiji*, pogledano 04.06.2024. na: <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2022/Studeni/163%20sjednica%20VRH/163%20-%209.docx>
10. *What is Cultural Tourism? - Basic Information*, pogledano 09.05.2024. na: <https://dos.fl.gov/cultural/info-and-opportunities/resources-by-topic/cultural-tourism-toolkit/what-is-cultural-tourism-basic-information/>

POPIS ILUSTRACIJA

Popis slika

Slika 1. Dvorac Opeka za vrijeme obitelji Bombelles.....	18
Slika 2. Dvorac Opeka 2016.....	18
Slika 3. Tlocrt podruma dvorca Opeka.....	19
Slika 4. Tlocrt prizemlja dvorca Opeka.....	20
Slika 5. Grb obitelji Drašković na dvorcu Opeka.....	21
Slika 6. Unutrašnjost dvorca Opeka.....	23
Slika 7. Uništen grb obitelji Bombelles.....	24
Slika 8. Vrtlareva kuća.....	26
Slika 9. Bazen u Arboretumu Opeka.....	27
Slika 10. Jezero i most.....	28
Slika 11. Spomenik konju i psu.....	28
Slika 12. Obnovljeni glavni ulaz dvorca Opeka.....	32
Slika 13. Unutrašnje dvorište dvorca Opeka.....	32
Slika 14. Pogled na unutrašnje dvorište dvorca Opeka iz područja spavaonica.....	33
Slika 15. Hodnik sa spavaonicama za učenike.....	33
Slika 16. Strop u jednoj od prostorija dvorca Opeka.....	34
Slika 17. Titova soba u dvorcu Opeka.....	34

Popis tablica

Tablica 1. Sociodemografski pokazatelji.....	36
Tablica 2. Prebivalište ispitanika.....	39
Tablica 3. Postotak stanovnika Općine Vinica, posjećenost Arboretuma Opeka i upoznatost s projektom revitalizacije.....	39
Tablica 4. Mišljenje ispitanika o utjecaju revitalizacije Arboretuma Opeka na razvoj Općine Vinica.....	42
Tablica 5. Na skali od 1 do 5 odaberite važnost turističke sastavnice koja bi mogla utjecati na poboljšanje turističke svrhe Arboretuma Opeka.....	43
Tablica 6. Važnost sastavnice koju će revitalizacija Arboretuma Opeka doprinijeti razvitku turizma Općine Vinica ako bude uspješna.....	44
Tablica 7. Važnost gradnje kuće za odmor na području Općine Vinica, odnosno njihov doprinos turizmu Općine Vinica.....	45
Tablica 8. Usporedba s obzirom na pitanje koliko ste upoznati s projektom revitalizacije Arboretuma Opeka.....	47

Popis grafikona

Grafikon 1. Postotak ispitanika prema spolu.....	37
Grafikon 2. Postotak ispitanika prema dobi.....	37
Grafikon 3. Postotak ispitanika prema radnom statusu.....	38
Grafikon 4. Postotak ispitanika prema stupnju obrazovanja.....	38
Grafikon 5. Postotak ispitanika koji su stanovnici Općine Vinica.....	40
Grafikon 6. Postotak ispitanika koji su posjetili Arboretum Opeka.....	41
Grafikon 7. Ocjena turističke ponude Općine Vinica.....	41
Grafikon 8. Informiranost o projektu revitalizacije Arboretuma Opeka.....	42

PRILOZI

Anketni upitnik

Revitalizacija i rekonstrukcija Arboretuma Opeka i utjecaj na turistički razvoj Općine Vinica

Poštovani,

za potrebe istraživanja u svrhu izrade diplomskog rada na Sveučilištu Sjever pod mentorstvom doc.dr.sc. Dijane Vuković izrađen je anketni upitnik na temu: "**Revitalizacija i rekonstrukcija Arboretuma Opeka i utjecaj na turistički razvoj Općine Vinica**".

Ispunjavanje ovog upitnika traje približno 10 minuta.

Sudjelovanje u istraživanju je u potpunosti dobrovoljno i anonimno te možete od ispunjavanja odustati u bilo kojem trenutku ako to želite. Rezultati istraživanja biti će iskorišteni isključivo za izradu diplomskog rada.

Unaprijed Vam se zahvaljujem na vremenu koje ste izdvojili za sudjelovanje.

Sva potencijalna pitanja, komentare i prijedloge slobodno uputite na e-mail adresu: tesvelec@unin.hr

tesvelec@unin.hr [Promijeni račun](#)

Nije dijeljeno

* Označava obavezno pitanje

1. Spol *

- Muško
- Žensko

2. Dob *

- 18 - 25
- 26 - 33
- 34 -41
- 42 - 49
- 50 +

3. Radni status *

- Student/ica
- Zaposlen/a
- Nezaposlen/a
- Umirovljen/a

4. Stupanj obrazovanja *

- Osnovna škola
- Srednja škola
- Viša škola
- Preddiplomski studij
- Diplomski studij
- Poslijediplomski studij

5. Vaše prebivališče (županija) *

 ▼

6. Jeste li stanovnik Općine Vinica? *

- Da
- Ne

7. Jeste li već posjetili Arboretum Opeka? *

- Da
- Ne

8. Kako ocjenjujete trenutnu turističku ponudu općine Vinica? *

- Vrlo loša
- Loša
- Zadovoljavajuća
- Dobra
- Vrlo dobra

9. Koliko ste upoznat/i s projektom revitalizacije Arboretuma Opeka? *

- Nisam upoznat/a
- Djelomično upoznat/a
- Dobro upoznat/a
- Vrlo dobro upoznat/a

10. Smatrate li kako bi revitalizacija Arboretuma Opeka trebala imati veći fokus na turističke svrhe? (s obzirom na fokus na obrazovanje) *

- Potpuno se slažem
- Slažem se
- Neutralan/na sam
- Ne slažem se
- Potpuno se ne slažem

11. Na skali od 1 do 5 odaberite važnost turističke sastavnice koja bi mogla utjecati na poboljšanje turističke svrhe Arboretuma Opeka. *

	1 - uopće nije važno	2	3	4	5 - izrazito je važno
Ponuda smještaja u dvorcu	☐	☐	☐	☐	☐
Restoran u sklopu Arboretuma	☐	☐	☐	☐	☐
Uređenje okoliša	☐	☐	☐	☐	☐
Tabele s turističkim informacijama	☐	☐	☐	☐	☐
Kulturne događaje u sklopu kompleksa	☐	☐	☐	☐	☐

12. Smatrate li kako će revitalizacija Arboretuma Opeka doprinijeti razvoju turizma *
u Općini Vinica?

- Potpuno se slažem
- Slažem se
- Neutralan/na sam
- Ne slažem se
- Potpuno se ne slažem

13. Na skali od 1 do 5 odaberite važnost sastavnice koju će revitalizacija *
Arboretuma Opeka doprinijeti razvitku turizma Općine Vinica ako bude uspješna.

	1 - uopće nije važno	2	3	4	5 - izrazito je važno
Privlačenje većeg broja ljudi na područje Općine Vinica	☐	☐	☐	☐	☐
Poboljšanje uređenja cjelokupne Općine Vinica	☐	☐	☐	☐	☐
Razvitak Općine Vinica u ostalim aspektima (obrazovanje, ekonomija...)	☐	☐	☐	☐	☐
Otvaranje novih radnih mjesta	☐	☐	☐	☐	☐

14. Smatrate li kako će revitalizacija Arboretuma Opeka doprinijeti gradnji kuća za *
odmor na području Općine Vinica?

- Potpuno se slažem
- Slažem se
- Neutralan/na sam
- Ne slažem se
- Potpuno se ne slažem

15. Na skali od 1 do 5 odaberite važnost gradnje kuće za odmor na području *
Općine Vinica, odnosno njihov doprinos turizmu Općine Vinica.

	1 - uopće nije važno	2	3	4	5 - izrazito je važno
Ekonomski razvoj Općine Vinica	☐	☐	☐	☐	☐
Veći broj turista zbog mogućnosti noćenja	☐	☐	☐	☐	☐
Širenje turističke ponude Općine Vinica	☐	☐	☐	☐	☐
Pojava novih turističkih resursa na području Općine Vinica	☐	☐	☐	☐	☐
Daljnje uređenje postojećih turističkih resursa na području Općine Vinica	☐	☐	☐	☐	☐

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Tea Švelec (*ime i prezime*) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (*obrisati nepotrebno*) rada pod naslovom Revitalizacija i rekonstrukcija Arboretuma Opeka i njezin utjecaj na razvoj Općine Vinica (*upisati naslov*) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:

(*upisati ime i prezime*)

Tea Švelec

(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, Tea Švelec (*ime i prezime*) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (*obrisati nepotrebno*) rada pod naslovom Revitalizacija i rekonstrukcija Arboretuma Opeka i njezin utjecaj na razvoj Općine Vinica (*upisati naslov*) čiji sam autor/ica.

Student/ica:

(*upisati ime i prezime*)

Tea Švelec

(vlastoručni potpis)